

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

RASISMUS A ANTISEMITISMUS

Autor práce: Jana Martinkovičová
Studijní obor: BPČ
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: Doc. Dr. Ing. Štefan Danics, Ph.D.
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Doc. Dr. Ing. Štefanovi Danicsovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

MARTINKOVIČOVÁ, J. *Rasismus a antisemitismus : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011. 50 s. Vedoucí bakalářské práce : Doc. Dr. Ing. Štefan Danics, Ph.D.

Klíčová slova: diskriminace, rasismus, antisemitismus, etnikum, majorita

Práce zkoumá podstatu a projevy rasismu a antisemitismu ve společnosti. Představuje různá pojetí „rasy“ z pohledů širšího okruhu autorů. Rovněž uvádí některé historické souvislosti vztahující se k danému tématu. Poukazuje na události v oblasti mezinárodní politiky. Dále se zabývá jednotlivými formami občanské nesnášenlivosti, jejich vývojem, intenzitou a cílovými skupinami. Uvádí opatření související s prevencí a bojem proti diskriminaci, včetně dokumentů, které je ČR jako členská země EU povinna implementovat. Zkoumá nástroje, které má společnost k ochraně občanů patřících k menšinám.

ABSTRACT

MARTINKOVIČOVÁ, J . Rasismus and antisemitismus : Bachelor thesis.
České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2011.50 p.
Supervisor: Doc. Dr. Ing. Danics Štefan, Ph.D.

Key words: discrimination, racism, anti-Semitism, ethnicity, majority

The thesis inquires into the nature and manifestations of racism and anti-Semitism in the society. The thesis presents a several different concepts of a "race" from the perspectives of a wider range of authors. It also provides some historical contexts related to the topic and refers to some events in the international politics. It also deals with various forms of civil intolerance, their development, intensity and target groups. It outlines the measures related to the prevention of and fight against discrimination including documents that are obligatory to the Czech Republic as a member of the EU to implement. It examines instruments, available to the society to protect their citizens that belong to minorities.

OBSAH

ÚVOD	7
1 - CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	9
2 - VYMEZENÍ RASISMU A ANTISEMITISMU.....	10
2.1 Definice rasismu a jeho typologie	10
2.1.1 Biologizující rasismus	12
2.1.2 Kulturizující rasismus.....	13
2.2 Definice antisemitismu a jeho typologie	14
2.2.1 Antijudaismus.....	15
2.2.2 Ekonomizující antisemitismus.....	16
2.2.3 Nacionalistický antisemitismus.....	17
2.2.4 Rasistický antisemitismus	17
2.2.5 Politizující antisemitismus	20
2.2.6 Historizující antisemitismus (popírání šoa)	23
2.2.7 Globální antisemitismus	24
3 - RASISTICKÉ A ANTISEMITSKÉ PROJEVY V ČR.....	26
3.1 Útoky proti Romům.....	26
3.2 Popírání holocaustu	29
3.3 Rasově motivované trestné činy.....	30
3.4 Projevy islamofobie.....	31
3.5 Projevy homofobie	33
4 - OPATŘENÍ VŮČI RASISMU A ANTISEMITISMU.....	35
4.1 Opatření EU	35
4.2 Opatření ČR	36
4.3 Občanské aktivity a iniciativy.....	43
ZÁVĚR.....	48
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	50

ÚVOD

Na počátku roku 2011 dochází v zemích severní Afriky k občanským nepokojům a destabilizaci politického uspořádání jednotlivých zemí. V důsledku této situace lze očekávat mohutné vlny přistěhovalců mířících do Evropy. Bude nutné řešit úkoly spojené s právním postavením imigrantů a jejich integrací do společnosti. Otázkou je, jak se nejen EU, ale i jednotlivé státy Evropy s problémy vyrovnají, když doposud nejsou schopny řešit začlenění romského etnika, žijícího na jejich území již po staletí.

Česká republika byla v minulosti často kritizována za porušování práv romského etnika (zejména v souvislosti s masivním odchodem Romů do Kanady). Události posledních měsíců a let však ukazují, že problém s integrací Romů mají také ostatní státy Evropy. Italská vláda chtěla řešit nárůst kriminality v blízkosti romských osad a na předměstích velkých měst snímáním otisků prstů. Takzvanému „sčítání Romů“ se podařilo zabránit jen díky mobilizaci veřejnosti. Francie v září 2010 přistoupila k masivní deportaci Romů nelegálně žijících na jejím území směrem na Balkán, za což sklídila kritiku Evropského parlamentu. Navzdory protestům evropských zákonodárců bylo několik tisíc Romů odsunuto, což jen připomíná, jak málo prostředků má EU k tomu, aby obhájila svou politiku svobodného pohybu evropských občanů. Varovným signálem může být také skutečnost, že kontroverzní rozhodnutí vládního kabinetu mělo alarmující podporu více jak poloviny Francouzů. Ve Francii žije ovšem také zhruba pět milionů muslimů tvořících asi šest procent populace. Mediálně známé jsou rozporné názory na zákaz nošení muslimského závoje na veřejnosti.

Také v Německu musí vláda řešit citlivé otázky „zachování“ vlastní identity vyvolané rostoucí nespokojeností občanů se současnou situací. Jde o problémy s přistěhovalci tureckého původu, kterých zde žije na tři miliony a spolu se zhruba 280 tisíci Arabů tvoří asi čtyři procenta celkového počtu obyvatel. Většina se koncentruje v komunitách v sociálně slabých čtvrtích měst. Mnoho Turků žije ze sociální podpory. Důvodem je nízká kvalifikace a jazykové problémy.

Evropa se potýká s ekonomickou krizí a význam extrémní pravice, jako politické síly, se kterou bude nutné do budoucna počítat, se stále zvyšuje. Dokládá to mimo jiné i zastoupení extremistů v parlamentech mnoha států- v Dánsku, Švédsku Rakousku, Bulharsku, Lotyšsku, Maďarsku, Bulharsku a Nizozemsku. Jiná situace není ani v Evropském parlamentu. V posledních volbách do Evropského parlamentu získala

extrémní pravice více než 10% podporu voličů v Rakousku, Itálii, Nizozemsku, Dánsku, Belgii, Maďarsku a Bulharsku. Populismus, xenofobie i antisemitismus nabývají na síle. V Švédsku čelí židovští obyvatelé dokonce i útokům ze strany muslimských imigrantů. V této souvislosti se často hovoří o nové vlně antisemitismu, neboť pachateli fyzických napadení s antisemitským podtextem a také útoků na synagogy jsou nově i mladí přistěhovalci muslimského původu.

1 - CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem bakalářské práce je analýza projevů nárůstu rasismu a antisemitismu v Evropské unii, včetně České republiky. Práce se bude zabývat sociálně-politickými příčinami těchto fenoménů. Zároveň budou přiblíženy některé rasistické a antisemitské projevy v podmínkách našeho státu a nastíněna opatření EU a ČR vůči rasismu a antisemitismu.

2 - VYMEZENÍ RASISMU A ANTISEMITISMU

2.1 Definice rasismu a jeho typologie

Někteří autoři definují rasismus jako „dogmatické tvrzení o existenci vrozené, geneticky dané a neměnné „rasové“ nerovnosti. Rasismus ve smyslu ideologie využívá jak domnělé existence „ras“, hodnocení jejich schopností, resp. neschopností (být nositeli kultury, ke vzdělání, výše IQ atd.) a chování (kriminalita, lenivost apod.), přítomnosti rasistických předsudků, případně rasistické diskriminace a násilí k tomu, aby ospravedlňoval buď činnost směřující k zachování stávajícího rasistického společenského pořádku anebo snahu nositelů „správné rasy“ takový pořádek nastolit“¹

FREDRICKSON² připomíná, že „termín „rasismus“ se často volně a bez hlubšího promyšlení používá k označení nepřátelských či negativních pocitů jedné etnické skupiny či „národa“ vůči jiné (mu) a výsledných činů z takového přístupu pramenících. Někdy se však antipatie jedné skupiny vůči jiné projevuje tak cílevědomě, že ústí v brutalitu dalece překračující povýšenost a předsudky, které tato vůči odlišné skupině pociťuje, a které zřejmě patří k obecným lidským slabostem či projevům xenofobie.

Rasa- názory na původ a význam pojmu se různí. Avšak v angličtině, jak vysvětluje KAMÍN³ se používá zejména v souvislosti s klasifikací lidských skupin, proto je používán jako synonymum termínů lidé, národ, druh, typ, rod, původ atd. Během doby se stal jedním ze základních termínů, který je aplikován ke zkoumání, klasifikaci a definování populací lidí. Termín rasa se tak stává jedním z hlavních symbolů a způsobů lidského rozlišování uplatňovaného jak vůči ne-evropským skupinám, tak i vůči samotným Evropanům, kteří se odlišovali na základě subjektivně zvoleného kritéria. Navzdory mnoha sporným záležitostem, které jsou s vnímáním rasy spojeny, je třeba zdůraznit především tu skutečnost, že na rozdíl od termínů, jako jsou kmen, etnikum, národ, lidé, populace apod. poukazuje ze všech nejvíce právě termín rasa na vrozenost, na zděděný *původ* čehokoliv, co se stává následně předmětem posuzování.

„Rasistická konstrukce *rasy* vede k tomu, že sociální realita je popisována jako „pole“ vazeb a vztahů, jejichž fungování je založeno na rozporu protikladů: univerzálního a partikulárního, části a celku, globálního a regionálního. Svět je na základě toho symbolicky rozdělen na stejný-jiný (my-oni), kulturní-nekulturní, civilizovaní-

¹ DANICS, Š., KAMÍN, T. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. Praha, 2008, s. 122.

² FREDRICKSON, B., M. *Rasismus – stručná historie*. Brno, 2003, s. 15

³ KAMÍN, T., MACHALOVÁ, T. *Kritika rasy a rasismu*. 1.vyd. Brno, 2003, s. 13

necivilizovaní. Tento typ dualismu ustavuje vždy konfrontaci mezi dvěma entitami. Tato konfrontace nikdy nemůže vést ke smíření, kompromisu, dohodě (syntéze), ale je vždy vztahem boje, násilí, likvidace. Protikladné vlastnosti a jejich nositelé jsou vyloučeni, je jim znepřístupněn nebo úplně znemožněn někam vstup, přístup atd. Konstrukce sjednocení protikladů je v této strategii vyloučená a je popisována vždy jako něco nepřirozeného, odporujícího jednotě, homogenitě celku.⁴

Rovněž sociologie používání výrazu „rasa“ odmítá.

„Chceme dokázat, že výraz rasa (na rozdíl od stáří a pohlaví) jako biologický pojem nevykazuje žádné spolehlivé deskriptivní prvky, že je výhradně společenskou konstrukcí, která z mylného předpokladu existence lidských ras vyvozuje privilegia pro vlastní skupinu a deprivace pro skupinu cizí. Pro tuto trvalou diskriminační funkci není v sociálních vědách možné chápat „rasu“ jako neutrální, *deskriptivní* popis kulturních odlišností. Jedná se vždy o *askripční* vlastnosti cizím skupinám, a proto je konstrukce „rasy“ spíše „nekulturní“ rasistickou konstrukcí. V demokratické společnosti je proto i *politicky nekorektní* odvolávat se na existenci ras: není správné hovořit o rasových konfliktech a problémech, ale o konfliktech a problémech rasistických.“⁵

Ačkoliv 18. století bylo obdobím rozvíjení rasových typologií, Evropané v té době ještě nepovažovali svůj hospodářský rozvoj a nadvládu za přirozený důsledek biologické nadřazenosti, ale spíše logické vyústění vědeckých objevů, nových technologií a vyspělé kultury. Rasové typologie nacházely praktické uplatnění až v 19. století, kdy je možné rasismus v moderním pojetí zaznamenat především v dílech Roberta Knoxe a J. A. C. de Gobineaua. Ve svých dílech prohlašují, že lidské rasy si nejsou navzájem rovny a že jejich vzájemné míšení vede k úpadku té tzv. vyšší rasy. Hrabě J. A. von Gobineau interpretoval rasové teorie C. R. Darwina. Tuto myšlenku dále rozvíjel Houston S. Chamberlain, který za nejvyšší rasu označil příslušníky německého národa a naopak za nejnižší rasu Židy. S Darwinovou evoluční teorií se ztotožňoval také A. Hitler.

Vzhledem k tématu práce je vhodné připomenout názor sociologa.

„Aby se rasistická konstrukce zdála oprávněná i vůči těm, které diskriminuje, vyzdvihují se v masmédiích výhradně negativní vlastnosti těchto skupin a způsob, jakým škodí druhým. Typická je koncentrace na „příživnictví“ a s ní spojenou kriminalitu těchto skupin, která si absolutně vzato nezaslouží větší pozornosti než kriminalita členů „majoritních“ skupin. Přes jakoby logické spojení mezi „zlými, nežádoucími následky“,

⁴ KAMÍN, T., MACHALOVÁ, T. *Kritika rasy a rasismu*. 1. vyd. Brno, 2003, s. 149.

⁵ ŠMAUSOVÁ, G. „Rasa“ jako rasistická konstrukce“ *Sociologický časopis*, 1999, s. 433-434

jako je např. zločinnost, lze pak otevřeně hovořit o „zlém, nežádoucím „ stavu těchto skupin, jejichž nízký sociální statut je interpretován výhradně jako jejich vlastní vina.“⁶

Rasismus pomáhá odvracet pozornost od nedostatečného stavu a rozvoje ekonomiky a neúspěšného politického řešení tohoto problému.

“*Pro rasu* napadení občané, a je v tuto chvíli lhostejné, zda jde o Romy či další jedince s *odlišnou* barvou pleti, nejsou *odlišní* objektivně, přirozeně. Jejich *odlišnost, jinakost, cizost* je v rámci sociálního konstruování reality a rasistické koncepce *ras odlišností, jinakostí, cizostí* pouze ve vztahu k těm, kteří je za takové pro účely diskriminace považují. Toto je třeba mít na zřeteli. Pak se vyhneme vnímání *rasy* jako přirozené vlastnosti lidí, které podporují i některá ustanovení trestního zákona. „Rasa“ je konstruktem, který je součástí sociální reality společnosti české, resp. evropské stejně jako americké.“⁷

2.1.1 BIOLOGIZUJÍCÍ RASISMUS

Dle některých autorů představuje biologizující rasismus víru, že „určité fyzické vlastnosti, jako je barva pleti nebo rysy obličeje přímo souvisejí s intelektuálními vlastnostmi, morálkou anebo chováním a stanovuje hierarchii lidských populací. Jádrem rasismu je dle jejich názoru tedy víra, že zděděné, viditelné rysy (fyzický vzhled) jsou v příčinné souvislosti se schopnostmi nebo způsoby chování. Odtud už není daleko k měření mozku a stanovování IQ jako hodnoty, na jejímž základě je stanovována hierarchie lidských ras...“⁸ Tento otevřený typ rasismu se setkává s odporem lidí na celém světě a bývá často zastírán kulturními rozdíly.

„Pojem „rasa“ se používá s účelem odlišení určitých společenských skupin, se zřejmým přesvědčením, že se jedná o deskriptivní pojem převzatý z biologické antropologie.“⁹

Jak se však ukázalo, z hlediska antropologie nelze určit měřítko, podle kterých by se lidé měli kategorizovat. Člověka lze popsat prostřednictvím několika tisíc charakteristik, teoreticky by tedy mohl existovat stejný počet ras. Neexistuje shoda na tom, podle jakých tělesných znaků lze tedy lidstvo klasifikovat do příslušných ras. To doka-

⁶ ŠMAUSOVÁ, G. „Rasa“ jako rasistická konstrukce“ *Sociologický časopis*, 1999, s. 442

⁷ KAMÍN, T., MACHALOVÁ, T. *Kritika rasy a rasismu*. 1. vyd. Brno, 2003, s. 67

⁸ DANICS, Š., KAMÍN, T. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2. vyd. Praha, 2008. s. 116

⁹ ŠMAUSOVÁ, G. „Rasa“ jako rasistická konstrukce“ *Sociologický časopis*, 1999. s. 433

zují i nové poznatky genetiky, podle kterých se DNA dvou různých lidí může shodovat z 99,9 %.

ŠMAUSOVÁ¹⁰ připomíná, že sociální vědy by se měly snažit vysvětlit důvody, proč natolik povrchní znak, jako je barva kůže, je spojen s nesmírnými sociálními důsledky. Podle autorky se společenské vědy musejí zabývat společenskou konstrukcí ras, dále funkcí rasismu při obhajobě privilegovaných pozic anebo jako poslední záštity skupin, ohrožených hospodářskou a politickou marginalizací a ne rasami. Politické tolerování rasismu v rámci celkového kulturního, hospodářského a politického stavu společnosti je skutečnost, kterou by se společenské vědy měly zabývat.

„Rasa“ je umělým pojmem, který **nemá žádný biologický základ** a žádné biologické oprávnění, protože pro existenci rozdílných „ras“ prostě neexistuje jediný **vědecký důkaz**.¹¹

2.1.2 Kulturizující rasismus

Etnocentrismus.

„**Etnocentrismu** pozitivně vnímá pouze vlastnosti vlastní národnostní či etnické skupiny, neargumentuje však biologicky, poukazuje na rozdíly kultur. Nadřazenost není tudíž geneticky podmíněna. Člověk, který není schopen, nebo ochoten přiznat ostatním kulturám jejich vlastní hodnotová měřítka je tedy **ETNOCENTRICKÝM JEDINCEM**.“¹²

Evropané takto pohlíželi na příslušníky jiných kultur již v dobách prvních zámořských objevů.

„O rasistickém přístupu či ideologii lze hovořit tehdy, jsou-li rozdíly, které lze považovat za etnicko-kulturní, vnímány jako vrozené, neodstranitelné a nezaměnitelné. V nejčistší podobě se projevuje tehdy, jsou-li etnické rozdíly, které jsou pevně zakořeněny v jazyku, zvycích a příbuzenských vztazích, potlačeny ve jménu imaginárního celku spojeného pigmentací, jako v případě v bělošské nadřazenosti, či na slovně tradovaném mýtu o dávném nadřazeném původu jako v případě árijství.“¹³

„Etnocentrismus je obecně považován za projev fundamentálního postoje, „postoje z centra“ jedné kultury vůči jiné kultuře. Problém vidí v tom, že vymezení jinakosti a odlišnosti kultur je rovněž prvním krokem, který charakterizuje rasistickou kon-

¹⁰ ŠMAUSOVÁ, G. „Rasa“ jako rasistická konstrukce“ *Sociologický časopis*, 1999. s. 437

¹¹ KAMÍN, T., MACHALOVÁ, T. *Kritika rasy a rasismu*. 1. vyd. Brno, 2003, s. 46

¹² MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1. vyd. Brno, 2003, s. 62

¹³ FREDRICKSON, B., M. *Rasismus – stručná historie*. 1. vyd. Brno, 2003, s. 18

strukci kultury, což některé teoretiky přivádí ke konstatování, že tzv. *kulturní rasismus* simuluje vlastně etnocentrismus.¹⁴

Etnopluralismus

Argumentuje nutností ochrany vlastní identity každým národem a etnikem

Pojem “etnopluralismus” je složen z řeckého “ethnos” (lid) a latinského “pluralis” (větší počet) a propaguje “různorodost národů”. Etnopluralismus se stal hlavním argumentem nacionalistů, tak zvané Nové pravice. Vyvrátit takový názor je velice obtížné. Vykazuje se novým rasistickým zdůvodněním. Zakládá se na tvrzení, že se národy vyznačují nezměnitelnými kulturními identitami a tyto mají být chráněny před cizími vlivy. Hranice rozdělující jednotlivé národy musí být přísně dodržena, zároveň zdůrazňují důležitost vnitřní homogenity každého národa. Etnopluralismus bývá nazýván “rasismem bez ras”.

V zahraniční literatuře se často setkáváme také s pojmem Symbolický rasismus. Jak uvádějí někteří AUTOŘI¹⁵ z řad sociologů, jde o pocity, které nejsou nenávistí nebo nepřátelstvím. Spíše jde o nepříjemný pocit, neklid a někdy i strach. „Symboličtí rasisté“ se snaží spíše vyhnout přímému nepřátelskému jednání. Takový rasismus však bývá často záłudnější než otevřená forma rasismu. Společenské a právní tlaky mají významný dopad na tradiční projevy fanatismu, avšak nemohou změnit hodnoty lidí. Tito lidé si plně uvědomují sociální nevhodnost a nepřiměřenost svých pocitů a přesto je nezmění. Měnící se tvář rasismu má také své institucionální důsledky. Pokud zůstane rasismus skrytý, budou lidé v pokušení domnívat se, že zmizel. Tato skutečnost může bránit vnímání potřeb skupin, které jsou objekty diskriminace a potřebují podporu.

2.2 Definice antisemitismu a jeho typologie

“Samotný pojem antisemitismus je z etymologického hlediska nelogický, protože nesměruje proti všem příslušníkům semitské jazykové rodiny, ale výhradně proti Židům. Obecně je však výraz antisemitismus respektován a v relativně uceleném pojetí používán bez ohledu na etymologické nepřesnosti. Teze antisemitismu a jejich trvanlivost a intenzita se vztahují v první linii na motivy židovské víry a roli Židů v hospodářství a dalších oblastech života.”¹⁶

¹⁴ KAMÍN, T., MACHALOVÁ, T. *Kritika rasy a rasismu*. 1. vyd. Brno, 2003, s. 115

¹⁵ MACIONIS, J., et al. *Seeing ourselves: classic, contemporary, and cross-cultural readings in sociology*. 7th ed. New Jersey, 2006, s. 346

¹⁶ MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1.vyd. Brno, 2003. s. 61

„Z antisemitismu se stane rasismus, když převládne přesvědčení, že jsou Židé od svého narození, a tedy od přírody špatní, a nikoliv že jsou špatné víry.“¹⁷

2.2.1 Antijudaismus

„Antijudaismus jako vyhraněné nepřátelství vůči Židům známe od druhé poloviny 1. tisíciletí před Kristem. Spíše než o rasismus se však jednalo o nesnášenlivost, motivovanou směsicí xenofobie a etnocentrismu. Židé se svým monoteismem se v té době a bezprostředně po ní potýkali s Řeky a Římany, kteří je vnímali jako jiné, ale taky jako cizí. Chování Židů pramenící z náboženských pravidel nutně vyvolávalo mezi ostatním obyvatelstvem nevoli. Neuznávali totiž jiná božstva, jejich náboženské předpisy o stravě a čistotě nemohly vést k toleranci. V období středověku se křesťanské výhrady vůči Židům nadále prohlubovaly. Byli obviňováni, že otravují křesťanům studny, že jsou nositeli moru, že páchají rituální vraždy novorozeňat, křesťanských panen, jejichž krev následně používají k přípravě tradičního židovského pokrmu, tzv. macesů. V tomto období již můžeme rozlišovat křesťanský antijudaismus ve své lidové a církevní (státní) podobě.“¹⁸

„V současnosti křesťanští (především katoličtí fundamentalisté varují před nebezpečím pronikání Židů a zednářů do církve, přičemž neuznávají výsledky II. Vatikánského koncilu) často jeho závěry v ekumenické oblasti a ve vztahu k židovskému národu označují právě za důkaz působení Židů v římsko-katolické církvi.“¹⁹

V České republice má antisemitismus také hluboké kořeny, jeho projevy můžeme dokonce vysledovat v celé řadě literárních děl českých autorů, za zmínku však stojí zejména tzv. „hilsneriáda“ z období před I. Republikou. V Polné na Jihlavsku byl tehdy žid Leopold Hilsner obviněn z údajně rituální vraždy křesťanské dívky Anežky Hružové. Celá aféra vzedmula antisemitské vášně v široké české veřejnosti.

„Nakonec byl Hilsner osvobozen, avšak výklad celé události v „původním pojetí“ zůstává až do současnosti důležitou součástí činnosti českých antisemitů.“²⁰

V této kauze je vhodné připomenout postoj pana prezidenta T. G. Masaryka, který se obviněného zastal, za což také bývá ze strany antisemitů často odsuzován.

¹⁷ KALVACH, Z. Antisemitismus jako definice nenávisti. *Mezinárodní politika*, 2004, roč. 28, č. 10, s. 7

¹⁸ DANICS, Š., KAMÍN, T. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2. vyd. Praha, 2008. s. 130

¹⁹ MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno 1. vyd. 2003. s. 62

²⁰ MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno 1. vyd. 2003. s. 111

“V období první republiky však byla společnost natolik antifašisticky naladěna, že pro ni pravicový extremismus neznamenal reálné nebezpečí.“²¹

K tématu je také vhodné připomenout složité vztahy židovství versus islám. POJAR²² se domnívá, že složitý vývoj vztahů Muhammada (jako představitele islámu) versus židovství a Židé se odráží v Koránu. Upozorňuje na fakt, že zpočátku šlo o inspiraci, která později přešla ve snahu o to, aby Židé přijali nové náboženství. Židé to však odmítli za což byli následně zatracováni. K tomuto příspěvku je však nutné ještě dodat, že byli Židé pod arabskou nadvládou tolerováni, sice v podřízeném postavení a za cenu zvláštních daní za ochranu života a majetku. Diskriminace se projevovala mimo jiné v povinnosti nosit oblečení žluté barvy, později žlutého odznaku na oblečení.

Pokud jde o křesťanství, “odpor k judaismu je v něm přítomen již od samého počátku, avšak vzhledem k tomu, že sami zakladatelé víry byli Židé, mohli první křesťané jen těžko tvrdit, že v židovské krvi či rodu je něco vrozené defektního.“²³

Zde je vhodné k této myšlence připomenout, že Židé byli často obviňováni, za nepřijetí *správné* víry a to ze strany islámu i křesťanů. Pokud jde o křesťany, dodnes kladou Židům za vinu smrt Ježíše a vnímají to jako bohovraždu.

Podle PAVLÁTA²⁴ se v současnosti nevěnuje dostatečná pozornost nevidanému šíření antisemitské propagandy. Zmiňuje vyvraždění 6 milionů Židů- tragédie šoa, jež zůstává v demokratickém světě až na extremistické výjimky symbolem vražedného, odsouzeníhodného antisemitismu. Vyslovuje politování nad tím, že poučení, které je možné vyvodit z příčin vedoucích k brutálnímu protižidovskému vzepětí, již jako by nevyvolávalo žádoucí ostražitost. V současné době se antisemitská zášť šíří z mnohem více zdrojů a v širokém mezinárodním měřítku.

2.2.2 Ekonomizující antisemitismus

„Podstatou ekonomizujícího antisemitismu jsou výhrady, nenávist, příkazy k zaplacení tolerančních daní, zabavování majetku, vyhánění či pogromy namířené vůči Židům z ekonomických důvodů. Na jedné straně lze rozlišovat socialistickou (proletářskou, levicovou) verzi antisemitismu, na druhé straně pravicovou (aristokratickou) verzi. Základem obou podob tohoto antisemitismu je vnímání a zobrazování Židů jako lichvářů, kupčků, kapitalistů, resp. imperialistů. Liší se však různým zdůvodněním.

²¹ HILBERG, J. *Pachatelé, oběti, diváci*. 1.vyd. Praha, 2002. s. 28

²² POJAR, M. Židé a muslimové: nesnadné soužití. *Mezinárodní politika*, 2004, roč. 28, č.10, s. 9

²³ FREDRICKSON, B., M. *Rasismus – stručná historie*. 1.vyd. Brno, 2003. s. 27-28

²⁴ PAVLÁT, L. Staronový antisemitismus. *Mezinárodní politika*, 2004, roč. 28, č. 10, s. 12

V neposlední řadě patří do ekonomizujícího antisemitismu i pověry o židovském spiknutí, které našly svůj obraz v uceleném pamfletu z počátku 20. Století, nazvaném *Protokoly sionských mudrců*, který prý vytvořila carská ochranka²⁵

„Počátky ekonomizujícího antisemitismu je možné nalézt také v období dvanáctého a třináctého století. „Židy, kdysi vítané jako mezinárodní obchodníky a kupce, stále více tlačila komerční konkurence křesťanských kupeckých spolků k nepopulárnímu a údajně hříšnému půjčování peněz na úrok.“²⁶

2.2.3 Nacionalistický antisemitismus

"Další vývojovou fází představuje antisemitismus nacionalistický. Rozvíjí se v době vzniku moderních národů a národních států. Jak z historie víme, Židé díky své teritoriální rozptýlenosti a všudypřítomnosti představovaly nenárodní národ, což znamenalo, že byli při politické konstrukci příslušníků národa z tohoto národního společenství vylučováni, či jim bylo neustále připomínáno, že jsou sice součástí národa, ale přece jen tak trochu „cizí“. Buď s odkazem na mateřský jazyk, jméno, přihlášení se k jiné než té „správné“ národnosti.“²⁷

„Jednou ze základních myšlenek nacionálního socialismu, a dokonce vůdčí myšlenkou, je představa, že rasové jádro národa je jeho charakteristickou, neměnnou a nejcennější osudovou skutečností. K tomu dodává, že společnost je organickým svazkem lidí stejné rasy, že rasa zásadně určuje způsob myšlení a že pouze fakt, zda se někdo narodí jako černoch. Běloch či Žid rozhoduje o tom, je-li vůbec schopen být členem určité civilizované lidské pospolitosti“ Následný článek svého učení, nerovnost ras, se samozřejmě nacisté snažili nějak zdůvodnit. Závěr byl vždy jeden a tentýž. Rasy jsou rozděleny v podstatě biologicky na jednu vyšší rasu, árijce, a na rasy nižší, tzv. poddanské, přičemž některé z nich jsou prý schopny si osvojit kulturu panské rasy. Nejnižší z nich jsou Židé, kteří představují ničiteli kultury. Jedná se tudíž o neustálý boj mezi nositeli a ničiteli kultury s tím, že zvítězit může pouze jedna rasa.“²⁸

2.2.4 Rasistický antisemitismus

„Díky“ nacistickému (hitlerovskému) antisemitismu z let 1933-1945 můžeme velmi dobře ukázat, jak proces konstrukce židovských „odlišností“, jejich stigmatizace a vy-

²⁵ DANICS, Š., KAMÍN, T. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2. vyd. Praha, 2008. s. 130

²⁶ FREDRICKSON, B., M. *Rasismus – stručná historie*. 1. vyd. Brno, 2003. s. 28

²⁷ DANICS, Š., KAMÍN, T. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2. vyd. Praha, 2008. s. 130.

²⁸ GREGOROVÍČ, M. *Kapitoly o českém fašismu*. 1. vyd. Praha, 1995. s. 158

vražďování v praxi probíhal. Za konkrétní příklad projevu rasistického antisemitismu v politické praxi pokládejme přijetí Norimberských zákonů (1935), tzv. Křišťálovou noc (1938) a pozdější nacistickou politiku „konečného řešení židovské otázky“, což vedlo ke smrti 5-6 milionů zcela nevinných „příslušníků židovské rasy.“²⁹

Ovšem jak připomíná FREDRICKSON³⁰ nevztahoval se nacistický rasismus pouze na Židy, ale na všechny neárijce. Norimberské zákony umístily Romy do stejné podřadné kategorie jako Židy; velký počet jich byl v roce 1936 poslán do koncentračních táborů v Německu a někteří byli posléze posláni na východ, aby zemřeli v plynových komorách v Osvětimi. Nedávné výzkumy údajně ukázaly, že kolem přesného rasového zařazení Romů panovalo mnoho nejasností a zjevně nikdy nepadlo jasné rozhodnutí vyhladit je jako rasu.

HORNÍK³¹ se ve své knize *Proč Holcaust* zamýšlí nad motivy Hitlerovy židofobie“. Hitlerovu posedlost Židy má za hlubší a důslednější než jeho rasismus, jeho myšlení považuje za racionální. Na základě rozboru knihy *Mein Kampf* se k této myšlence často vrací, pro ilustraci je možno uvést:

„A co třeba skutečnost, že motiv a jeho zdůvodnění byly dobře přenosné na mnoho různých členů nacistického vedení? Nebylo to přece tak, že by všichni Hitlerovi podřízení slepě vykonávali vůdcovy instrukce- „nějak zničit Židy“. Vždyť velká část nacistické elity se na pronásledování Židů podílela na základě vlastního přesvědčení. A nacističtí pohlaváři byli navíc ještě velmi často schopni antisemitismus samostatně ideologicky rozvíjet. Nemohlo by také toto naznačovat, že mnoho dalších lidí dokázalo Hitlerovy argumenty chápat a sdílet?. Čili, že příčiny vzniku Hitlerova motivu nebyly jen jeho čistě osobní věci, která by byla nepřenosná na jiné lidi s velmi rozdílnými životními osudy. Proč vůbec velkou část vedoucích nacistů, kteří celý masakr řídili a prováděli, považovalo jejich bezprostřední okolí za celkem normální lidi, jak se říká „ za otce od rodin“, kteří v soukromí nevykazovali žádné extrémní maniakální sklony...“³²

HORNÍK³³ považuje zákaz Hitlerových spisů jako překážku pochopení židovské tragédie. Hitlera považuje za cílevědomého a všeho schopného fanatika. Domnívá se, že poznání a pochopení jeho mysli by nám mohlo velice dobře posloužit při případné recidivě nějaké nové totality. Lidstvo má s nacistickým režimem otřesné zkušenosti je tedy

²⁹ DANICS, Š., KAMÍN, T. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2. vyd. Praha, 2008. s. 131

³⁰ FREDRICKSON, B., M. *Rasismus – stručná historie*. 1.vyd. Brno, 2003. s. 99

³¹ HORNÍK, J. *Proč Holocaust*. 1.vyd. Praha, 2009. s. 54

³² HORNÍK, J. *Proč Holocaust*. 1.vyd. Praha, 2009. s. 54

³³ HORNÍK, J. *Proč Holocaust*. 1.vyd. Praha, 2009. s. 11

velice nepravděpodobné, že by se dnes mohlo větší množství lidí Hitlerovými myšlenkami snadno nakazit. Téměř každý dle jeho názoru přistupuje k Hitlerovi s tím nejkritičtějším možným odstupem, takže se podle něj současně jedná o poměrně bezpečnou příležitost k historickému poučení.

„Znalosti získané studiem Hitlerova světonázoru by nám mohly posloužit třeba i v nastávající konfrontaci s islamismem, který má zcela zřejmě totalitní tendence. Je-li například skutečností, že posledním cílem islamistů je zničení Západu a nastolení islámského státu na Zemi, potom je důkladná znalost jejich myšlenek prvním krokem k pochopení, že stejně jako v případě Hitlera je jakýkoliv kompromis s islamisty dlouhodobě nemožný, protože jde o střet na život a na smrt.“³⁴

Hilbergem je Hitler považován za *hlavního architekta* židovské katastrofy.

„Byl to on, kdo přeměnil vágní myšlenky roku 1940 v tvrdou realitu roku 1941, a tento jeho krok byl neúprosným výsledkem všech protižidovských opatření, k nimž došlo v uplynulých letech. A Hitler také sjednotil německou decentralizovanou administrativu do sítě organizací, které postupovaly bez překážek společně tak, že střílení, deportace a plynování probíhaly odděleně, ale mohly být zároveň provedeny současně.“ Autor připomíná, že likvidace Židů nebyla řízena centrálně, nebyl ustaven žádný úřad, který by se staral o židovské záležitosti, a také nebyl založen ani žádný fond pro potřeby vyhlazovacího procesu.³⁵

V souvislosti s nacistickým antisemitismem poukazují GIGLIOTTI a LANG³⁶ na skutečnost, že třebaže útočil zejména na Židy, propagoval také názor, že vnitřní degenerace může být kdekoliv v německé společnosti. Důraz na údajnou hrozbu rasové degenerace byl součástí všeobecného sociálního a bio-politického očištného projektu vůči skupinám, ve kterých nacisté spatřovali vetřelce do jejich národního společenství. Pokusili se tedy stanovit a vymýtit další „asociální“ a rasově „degenerované“ skupiny také podle biologické abnormality, chování nebo víry. Mezi takové skupiny patřili Romové, fyzicky a mentálně handicapované osoby, Svědci Jehovovi a političtí oponenti. S výjimkou Romů a handicapovaných osob nebyli příslušníci uvedených skupin terčem tak systematické fyzické likvidace jako Židé, ačkoliv také patřili mezi vyloučené státní

³⁴ HORNÍK, J. *Proč Holocaust*. 1.vyd. Praha, 2009. s. 11

³⁵ HILBERG, R. *Pachatelé, oběti, diváci*. 1.vyd. Praha, 2002, s. 28

³⁶ GIGLIOTTI, S., LANG, B. *The Holocaust A Reader*. [cit. 7. března 2011]. Dostupný na WWW: <http://books.google.cz/books?id=73Xb7WFtpZgC&printsec=frontcover&dq=gigliotti+the+holocaust&source=bl&ots=ZZxYeyDyGf&sig=XFIBFugE6S5amOKDzdXIhtH37RU&hl=cs#v=onepage&q&f=false>

příslušníky. Z hlediska aplikace opatření na zachování čistoty národa v případě homosexuálů, zde byly určité nejasnosti a nedůslednost. Nacisté se nemohli rozhodnout, zda nápravu je třeba provést u osoby jako takové nebo postačí korekce jejího chování. Vzhledem k tomu, že kategorie chování a víry jsou proměnlivé, homosexuálové mohli své chování změnit a tak předejít perzekuci, Svědci Jehovovi mohli Hitlerovi přísahat loajalitu, zatímco pevná „biologická“ kategorie vyžadovala zvláštní pozornost a legislativní akty útočící na skupinu považovanou za nejvíce nebezpečnou. Pokud jde o Židy, nacisté tuto etnickou skupinu chápali jako vše-zahrnující hrozbu, kterou je třeba z německé společnosti eliminovat. Pokrevní linie Židů bylo dědictví, které zamořovalo Německo té doby a současně ohrožovalo rasovou čistotu budoucnosti. Chování Židů bylo pokládáno za zločinné i z hlediska jejich hospodářské činnosti, nebo pro jejich údajné konspirační zkušenosti a proradnost.

HILBERG³⁷ upozorňuje na skutečnost, že ve skutečnosti se zločinů proti Židům neúčastnili jen nacisté. Na protižidovské činnosti se podílela nejen státní správa, armáda, ale i obchodníci. Do procesu likvidace byly zataženy všechny německé organizace a spolupracoval na něm každý úřad; bylo využito každé specializace, všechny vrstvy společnosti se podílely na obklíčení obětí. Vše vycházelo z předpokladu, že protižidovských opatření nesmí být vyjmuta žádná část židovstva. Komplikované vztahy mezi Židy a ne-Židy, měly být vyřešeny tak, aby jejich dopad na jednotlivé Němce i na celou ekonomiku byl co nejmírnější. Zabíjení samo mělo mít co nejmenší psychologický dopad na pachatele, aby se předešlo neklidu mezi oběťmi a zabránilo úzkosti a protestům mezi nežidovskou populací. Aby bylo dosaženo těchto cílů co nejefektivněji, byl do poprav ve východní Evropě zapojen poměrně velký počet místních kolaborantů a byl vytvořen přesný plán deportací Židů ze západní a střední Evropy v zaplombovaných vlacích do izolovaných táborů s plynovými komorami, které se nacházely na okupovaném polském území.

2.2.5 Politizující antisemitismus

„Rozhodnutí, zda lze to či ono vyjádření konkrétního politika či představitelů celého státu vůči politice Izraele (ať už vnitřní či zahraniční) označit za antisemitské, závisí na důsledné znalosti problematiky antisemitismu zároveň mezinárodní politiky.

³⁷ HILBERG, R. *Pachatelé, oběti, diváci*. 1.vyd. Praha, 2002, s. 58

Výzvy ke zničení státu Izrael, kritika jeho politiky jakžto „židovského státu“, ztotožňování izraelské politiky vůči Palestincům s šoa, přirovnávání počínání izraelské armády s nacistickou politikou vůči Židům nejsou na politické scéně zdaleka okrajovým jevem. Na základě definice Zprávy o antisemitismu EU je zřejmé, že tyto projevy jsou považovány za antisemitské tehdy, když je Izrael vnímán jako představitel „Žida“, resp. jako představitel vlastností přisuzovaných v rámci antisemitské konstrukce „Žida“. Zvláště je třeba zdůraznit, že nenávist vůči státu Izrael jakožto „Izraeli“ nebude označena za antisemitismus v případě, když bude Izrael kritizován za konkrétní politiku (zejména vůči Palestincům). Pak se předmětem veřejného i odborného zájmu mohou stát v případě, kdy kritika Izraele „jako Izraele“ bude důvodem k napadání Židů „jako Židů“ nebo „jako Izraelců“. Pokud tomu tak není, není důvod považovat kritiku (mnohdy oprávněnou) státu Izrael za antisemitismus.³⁸

Ze strany Západních spojenců a Američanů se liknavý postoj k židovské katastrofě projevil ještě v průběhu války.

„Nekoordinované a útržkovité žádosti židovských předáků byly zamítány i v případech, kdy byly požadované akce reálně proveditelné, ať už se jednalo o zajištění bezpečného útočiště pro prchající Židy, evakuaci Židů z Rumunska a Bulharska, bombardování osvětimských plynových komor, nebo o jednání o odkoupení maďarských Židů. Západní spojenci nechtěli za žádných okolností připustit, aby jejich občané měli dojem, že válka se vede za osvobození Židů. Nic nemělo vyvolat zdání, že spojenečtí vojáci bojují jako žoldáci za židovskou věc. Vzhledem k tomuto postoji tak mohlo být každé osvobození Židů vždy jen vedlejším produktem vítězství.“³⁹

Jaká byla situace Židů v našem státě po válce, objasňuje MAREŠ⁴⁰ a poukazuje na neochotu Čechů vracet po válce majetek nemnoha Židům, kteří se vrátili z koncentračních táborů. Přestože Československo podpořilo vznik státu Izrael (do něhož se vystěhovalo množství československých Židů) a poskytlo mu i pomoc s dodávkami zbraní a výcvikem vojáků v prvních fázích jeho existence, po změně na přelomu čtyřicátých a padesátých let se v oficiální politice komunistického Československa (podobně jako v dalších zemích komunistického bloku) projevila vlna antisemi-

³⁸ DANICS, Š., KAMÍN, T. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2. vyd. Praha, 2008. s. 132

³⁹ HILBERG, R. *Pachatelé, oběti, diváci*. 1. vyd. Praha, 2002. s. 226

⁴⁰ MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1. vyd. Brno, 2003. s. 167.

tismu (maskovaná jako antisemitismus), mj. v politických procesech byl zdůrazňován židovský původ obviněných.

RUCKER⁴¹ poukazuje na antisemitský a antisionistický rozměr procesu s generálním tajemníkem KSČ, Rudolfem Slánským, který byl označen za vůdce sionisticko-imperialistického spiknutí namířeného proti poválečnému Československu. Osoby vyšetřované v tomto procesu, byly dotazovány na svůj původ.

„Pokud byl dotýčný skutečně židovského původu, referenti ho hned zapsali do protokolu pod tou či onou záminkou, třebaže ani nemusela mít s probíranou otázkou nic společného. A před jméno napsali označení „sionista“. Šlo o to nashromáždit v protokolech co nejvíce židovských jmen.“ Nakonec bylo ze 14 obžalovaných v tomto procesu 11 osob židovského původu. Prokurátor Josef Urválek v tomto procesu se vyjadřoval otevřeně antisemitsky. Antisemitské akcenty v antisionistické kampani vedené v souvislosti se Slánského procesem byly natolik silné, až se československý prezident Klement Gottwald cítil nucen několik dní po procesu potvrdit, že antisemitismus není synonymem antisemitismu a že boj proti sionismu má opravdu dobré důvody. Cílem antisemitismu ve Slánského procesu bylo odvést nespokojenost společnosti se státostranou jiným směrem.“⁴²

RUCKER⁴³ označuje odstranění Židů z vedoucích orgánů KSČ za jeden z aspektů boje o politickou moc a to nejen na vrcholku hierarchie. Na počátku padesátých let narůstá potřeba do strategických postů dosadit loajální osoby. V tomto období již dospívala nová generace kádrů dělnického původu, vychovaných režimem, a Židé jim překáželi na cestě společenského vzestupu.

„Represe proti Židům byla překvapením, protože znamenala rozchod s marxistickou tradicí: podle ní byl antisemitismus plodem kapitalistického vykořisťování užívaným buržoazií k rozdělení dělnické třídy, jenž ji měl odvádět od třídního boje. Represe proti židům navíc začaly brzy po odhalení genocidy uskutečňované nacisty.“⁴⁴

K změně v přístupu politické reprezentace v ČR došlo v období po listopadové revoluci roku 1989.

„Antikomunistická sametová revoluce listopadu 1989 byla dalším rozhodujícím, vnějším, politicky motivovaným dějinným rozhraním, které mělo pro členy židovské komunity hluboké následky měnící život. Zhroucení československého komunismu

⁴¹ RUCKER, L. *Stalin, Izrael a Židé*. 1.vyd. Praha, 2001. s. 205

⁴² RUCKER, L. *Stalin, Izrael a Židé*. 1.vyd. Praha, 2001. s. 208

⁴³ RUCKER, L. *Stalin, Izrael a Židé*. 1.vyd. Praha, 2001. s. 212

⁴⁴ RUCKER, L. *Stalin, Izrael a Židé*. 1.vyd. Praha, 2001. s. 236

ukončilo mimo jiné dlouhodobé oficiální nepřátelství vůči Izraeli (kdy anti-sionismus byl často zástěrkou antisemitismu), podrobné státní sledování jediných dvou oficiálně povolených českých a slovenských židovských náboženských organizací a promyšlené pokusy o rozrušení židovské paměti. Postkomunistický demokratický vývoj umožnil českým a slovenským židům všech tří generací opustit strategie zakrývání židovské identity, otevřeně se setkávat a veřejně přiznat svou židovskou identitu bez oficiální nepřítelství a strachu před policejními informátory.⁴⁵

2.2.6 Historizující antisemitismus (popírání šoa)

„V období konce 50 let, se začala rozvíjet zcela nová podoba antisemitismu, kterou nazýváme popíráním šoa (holocaustu). Ta je známá několika základními fakty. Zpochybňovači šoa ve svých antisemitských spisech šířených i po internetu věnují „odkrývání pravdy“. Podle nich počet židovských obětí zdaleka nedosahoval oněch udávaných 5-6 milionů, ale daleko méně. Snaží se také vyvracet podíl Hitlera na „konečném řešení židovské otázky“, tvrdí, že nikdy nedal příkaz k vyhlazování Židů či dokonce ani nevěděl o existenci vyhlazovacích táborů. Také zpochybňují právě vyhlazovací tábory a existenci plynových komor v nich.“⁴⁶

V ČR je mediálně známý případ z roku 2005, kdy některé ze škol obdržely brožuru s názvem „Osvětim- fakta versus fikce“. Jako autor byl uveden Rudolf Seidl, kniha byla vydána v zahraničí a distributorem byla organizace Národně vzdělávací institut. Ačkoliv může na první pohled působit vědecky, obsahuje nepravdivý výklad historických událostí, úmyslně překrucuje fakta a výpovědi očitých svědků. Autor popírá existenci a funkčnost plynových komor v Osvětimi, zároveň zpochybňuje i počet obětí šoa. Dle názoru MAREŠE⁴⁷ se tzv. „osvětimská lež“, která spočívá v popírání či relativizování existence holocaustu (šoa), plynových komor a koncentračních táborů stala důležitou součástí moderního antisemitismu.

Popírání historických faktů je v tiskovinách pravicově orientovaných stran poměrně běžnou praxí. Jako příklad lze uvést aktivitu *Hnutí národní aliance*, které vyvolala v ČR diskusi o potřebnosti paragrafů proti zpochybňování holocaustu.

⁴⁵ HEITLINGEROVÁ, A. *Ve stínu holocaustu a komunismu*. 1.vyd. Praha, 2007. s. 156

⁴⁶ DANICS, Š., KAMÍN, T. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2. vyd. Praha, 2008. s. 123

⁴⁷ MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1.vyd. Brno, 2003. s. 61

2.2.7 Globální antisemitismus

„Autoři zprávy o antisemitismu v EU rozlišují dva základní aspekty změn mezi „starým“ a „novým antisemitismem“. Za prvé se jedná o změny týkající se podstaty antisemitismu skrze redefinici Žida“ (například položením důrazu na imaginárního „Žida“) a za druhé o změny týkající se projevů antisemitismu v politice, médiích, v každodenním životě, nových způsobů šíření antisemitismu, vzniku nových antisemitických organizovaných skupin nebo kvality a kvantity antisemitických činů.“⁴⁸

Antisemitismus v Evropě se v současnosti, tedy až na výjimky z okruhu islámských menšin neobrací proti Židům jako jedincům. Nejsou již obviňováni jako spoluobčané, kteří svým sousedům škodí, obviňován je stát Izrael, jako iniciátor válečných sporů. Současně s ním také USA, které jej podporují. Nevystačí si již se „zrádným, hamižným židem“ představuje „vraždícího válečníka“ s moderními zbraněmi a silným spojencem.

„Existuje vzácná shoda všech zainteresovaných, že od roku 2000 vzrůstá počet verbálních a fyzických útoků vůči Židům, nebo židovským institucím. Většina z nich se také shodne na příčině- tu vidí v kontextu stále nevyřešeného blízkovýchodního politického konfliktu mezi státem Izrael a Palestinci, resp. okolními arabskými státy. Zvláště ti, kdo souhlasí s existencí „nového“ antisemitismu, poukazují na nové zdroje, nové skupiny nebo nové koalice, které se formují mezi různými extremistickými organizacemi, jejichž společný bod tvoří právě antisemitismus. Narůstá i počet politicky motivovaných a politicky projevovaných antisemitických útoků, a to prostřednictvím skrývání antisemitismu do anti-sionismu, kritiky státu Izrael nebo v podobě „anti-ideologií“, jako jsou anti-rasismus či ant-imperialismus. Pachatelé též pro své záměry využívají nových prostředků masové komunikace, především internetu.“⁴⁹

Pokud jde o představu Izraele jako „imperialisty“ je vhodné uvést také názor, jaký má na vývoj situace Goldhagen.

„Trochu větru z plachet tohoto nového antisemitismu by mohlo sebrat teprve konečné vyřešení arabsko-izraelského konfliktu. Antisemitismus je však ve stále globalizovanějším podvědomí hluboce zakořeněn, je nesmírně ohebný a přizpůsobivý.

⁴⁸ DANICS, Š., KAMÍN, T. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2. vyd. Praha, 2008. s. 134

⁴⁹ DANICS, Š., KAMÍN, T. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2. vyd. Praha, 2008. s. 134

V arabských zemích existuje téměř totální demonizace Židů, která se rozšířila i mezi další vyznavače islámu, takže jeho vymezení je velmi nepravděpodobné.⁵⁰

Problematika globalizovaného antisemitismu je velmi aktuální.

„Právě globalizovaný antisemitismus představuje i novou výzvu pro práci zpravodajských služeb a policie. Je totiž velice nesnadné se ve velkém množství internetových stránek orientovat, rozpoznat podoby antisemitismu a identifikovat jeho autory. Všichni víme, jak je internet rychlý, proměnlivý, anonymní. Dnes existuje například mnoho neonacistických stránek obsahujících staré antisemitské spisy, zítra již mohou být zrušeny, nahrazeny jinými, přemístěny jinam.“⁵¹

Pokud jde o vztahy Izraele, jako židovského státu s jeho arabskými sousedy je vhodné také dodat, že ani sami Židé nejsou v názorech na vznik palestinského státu za jedno. Jejich názory na konflikt se různí, což dokládá i průzkum, který provedla profesorka Heitlingerová.

„Někteří respondenti vyjadřovali skepsi k většině mírových iniciativ před rokem 2002 (kdy ještě žil Arafat), zvláště ti z Evropské unie. Na druhé straně dva respondenti prohlásili, že by v Izraeli nechtěli žít kvůli *rasismu* a *šovinismu* a kvůli jeho problematické politice a postoji vůči Palestincům. Jiná respondentka řekla, že zatímco cítí sounáležitost s Izraelem, protože tam žijí její příbuzní, její cit není tak silný, jak by mohl být kvůli izraelskému *přehnanému nacionalismu a národní hrdosti*.“⁵²

⁵⁰ GOLDHAGEN, D. J. Globalizace antisemitismu. *Mezinárodní politika*, 2004, roč. , č. 10, s. 5

⁵¹ DANICS, Š., KAMÍN, T. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2. vyd. Praha, 2008. s. 135

⁵² HEITLINGEROVÁ, A. *Ve stínu holocaustu a komunismu*. 1.vyd. Praha, 2007. s. 148

3 - RASISTICKÉ A ANTISEMITSKÉ PROJEVY V ČR

3.1 Útoky proti Romům

Vzhledem k tomu, že neonacisté často ve svých heslech používají termín „**ko-
nečné řešení cikánské otázky**“ je vhodné ve stručnosti připomenout význam a historii tohoto plánu fašistů na likvidaci Romů. V období protektorátu bylo Romům znemožněno kočovat a byli nuceni se usadit, byli evidováni a žili de facto pod policejním dohledem. Přístupu k Židům a Romům byl rozdílný.

„Na rozdíl od Židů se otázkami spojenými s Romy zabývala kriminální policie. Úloha kriminální policie vyplývala především z nacistického pojetí Romů jako dědičně asociální skupiny, která podle nacistických pseudovědeckých teorií ohrožuje společnost svým asociálním chováním. Navíc tato praxe navazovala na předválečnou tradici, kdy policie Romy evidovala a prováděla případná policejní opatření. Rok 1942 se stal zlo-
movým rokem v řešení tzv. cikánské otázky nejen v Protektorátu Čechy a Morava, ale také v celé, nacisty okupované Evropě.“⁵³

V tomto roce byl vydán zákon, který zaváděl preventivní policejní vazbu, která byla časově neomezená a vztahovala se na tzv. asociály. Zákon se ve své zvláštní části věnoval „cikánům a osobám žijícím po cikánském způsob“. Zákon umožňoval takové osoby uvěznit, pokud opustily místo povoleného pobytu, vedl také k deportaci přibližně 22 000 osob, označených za Romy nebo za romské míšence, do koncentračních táborů. Vzhledem k několika případům neoprávněné sterilizace romských žen v přítomnosti, je vhodné připomenout, že k plánům nacistů patřil také záměr sterilizovat muže (kromě několika jedinců určených pro vědecké zkoumání).

Druhá světová válka měla pro romské etnikum v ČR devastující následky. České Romy, kteří zde byli původně usazení, nacisté téměř vyvraždili, a do země přicházely nové vlny přistěhovalců, zejména ze Slovenska a Maďarska. Nově příchozí se nedokázali zapojit do zaměstnání a splynout se společností. Většinou pocházeli z osad bez

⁵³ LHOTKA, P. Holocaust. Institut Tereziánské iniciativy. [online]. 2002, [cit. 06. února 2011]. Dostupný z WWW:< <http://www.holocaust.cz/cz2/history/rom/czech/czrom3>>

elektriny a tekoucí vody, proto také v bytech, které jim stát přidělil, nedokázali žít. Vlivem cizího prostředí, docházelo ke změnám hodnot.

„Rozpadem velkorodin a rodových skupin byla narušena funkce společenské kontroly, kterou zajišťoval právě tento tradiční příbuzenský systém. Přehodnocování starých a vytváření nových hodnot ustrnulo v jakémsi přechodném stádiu, během něhož Romové opouštěli své kladné vzorce chování a jednání a ty nahrazovali jen některými prvky životního standardu majoritní společnosti, ústíciemi někdy do asociální a sociálně patologické činnosti (např. tradiční péči o děti vystřídalo jejich předávání do dětských domovů.“⁵⁴

Jak konstatuje MAREŠ⁵⁵ v důsledku přistěhovalectví ze Slovenska, došlo ke zvýšení počtu romského etnika. Odlišný způsob života jeho příslušníků vedl již v komunistickém období k nárůstu etnického napětí mezi „bílým“ a romským obyvatelstvem v mnoha lokalitách. Sociální napětí bývalý režim různými způsoby tlumil a proto rasistické předsudky Čechů vůči Romům (ale i naopak) mají mnohdy kořeny ještě v předlistopadové době.

„Značná část veřejnosti přistupuje k Romům nebo spíš k hanlivě pojmenovávaným Cikánům s ustálenými předsudky: spatřuje v nich převážně individua, která se vyhýbají práci a zneužívají sociálních dávek, nejsou schopna běžného stylu bydlení a sousedského soužití, přistupují laxně ke vzdělání a zdraví, nedodržují zákony a obecně přijaté způsoby chování, mají blízko k nepoctivosti, podvodům a k násilí. Takové stereotypy jsou povrchně zevšeobecňovány a paušalizovány z jednotlivců nebo skupin na všechny příslušníky romské menšiny.“⁵⁶

Problém tedy může mít původ v jejich tradičním chápání života, neschopnosti plánovat budoucnost, orientací na přítomnost.

Ačkoliv je ČR za přístup k etnickým menšinám ze strany EU stále kritizována, jak uvádí zpráva EU (červen 2010) v Česku rasisticky motivovaných trestných činů ubývá. Podle zprávy agentury Evropské unie (EU) pro základní práva však třetina Romů uvádí, že byla terčem útoku či napadení.

Ve zprávě agentury je porovnáván počet trestných činů s rasistickým pozadím od roku 2000 do roku 2008. Policisty jich v ČR bylo v roce 2000 zaznamenáno celkem 364, nejvyšší počet těchto trestných činů policie zaznamenala v roce 2002, kdy dosáhli

⁵⁴ NEČAS, C. *Romové v České republice včera a dnes*. 4. vyd. Olomouc, 1999. s. 94

⁵⁵ MAREŠ M, *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1. vyd. Brno, 2003, s. 167

⁵⁶ NEČAS, C. *Romové v České republice včera a dnes*. 4. vyd. Olomouc, 1999. s. 115

nejvyššího počtu, a to 473. V tomto roce byl mimo jiné surově napaden romský student Martin Polák. Tomuto mladíkovi zachránila život právě projíždějící policejní hlídka, která jej zachránila před čtveřicí skinheadů. Vzhledem k tomu, že tři z pachatelů byli mladiství, dostali jen podmíněné tresty, pouze jeden z útočníků si brutální čin odpývá za mřížemi. V dalších letech však již dochází k poklesu rasisticky motivovaných trestných činů, v roce 2008 je dokonce policisty evidováno 217 takových činů, což je téměř polovina oproti vrcholu z roku 2002. Výčet ovšem nemusí být úplný, neboť zdaleka ne všechna napadení, útoky či hrozby jsou evidovány.

Za jeden z nezávažnějších útoků a také mediálně nejvíce sledovaný případ lze považovat žhářský útok na romskou rodinu ve Vítkově. Z napadení romské rodiny se zodpovídala čtveřice Jaromír Lukeš, David Vaculík, Václav Cojocar a Ivo Müller, kteří podle policejních expertů na extremismus byli propojeni s Dělnickou stranou. Pouze jeden z těchto pachatelů, Václav Cojocar nebyl dříve trestaný. Vzhledem k tragickým následkům pro nezletilou oběť případ otřásl českou veřejností, nejednalo se však o ojedinělý čin. K podobným incidentům již v minulosti docházelo.

Pro přiblížení okolností útoku je vhodné použít materiál, který zveřejnil na svých stránkách server NOVINKY.CZ, jedná se o úryvek z obžaloby podané Krajským státním zastupitelstvím v Ostravě na čtveřici žhářů za to že:

„V rámci své příslušnosti k extremistickým skupinám a hnutím, spojené s ne-skrývanými rasovými a xenofobními projevy, vedení snahou zviditelnit se v rámci těchto hnutí i obecně vůči společnosti provedením něčeho „většího“, před 120. výročí narození Adolfa Hitlera, připadajícím na 20. 4. 2009, které si členové těchto skupin obvykle připomínají pořádáním nejrůznějších akcí, dne 18. 4.2009 kolem 23.45 hod., po předchozím, několik týdnů trvajícím plánování, poté, co obviněný Jaromír Lukeš, v rámci dobré znalosti lokality, úmyslně vybrané pro její vysokou hustotu obyvatelstva romského původu, vytipoval dům čp. 58 na ulici Opavské ve Vítkově, obývaný početnou romskou rodinou, při společné vědomosti o poměrech obyvatel tohoto domu, co se týče jejich počtu, věkové a sociální skladby, se záměrem založením požáru usmrtit pro jejich příslušnost k romské etnické skupině více osob, včetně osob mladších 15-ti let....vhodili do vybraných oken zapálené zápalné lahve, a poté z místa, autem připraveným k okamžitému odjezdu, odjeli a svým jednáním způsobili na třech místech současně, téměř po celé obytné ploše domu, rychle se šířící požár a následně úplné vyhoření domu, přičemž hořící hořlavinou zápalné láhve byla především potřísněna nezletilá N. K., která utrpěla život přímo ohrožující poranění, popáleniny II. – III. stupně na 77 %

povrchu těla a popálení horních cest dýchacích, přičemž popáleniny byly lokalizované téměř v celém rozsahu obličeje, přední části hrudníku, v bederní krajině a dále v celém rozsahu dolních i horních končetin; na některých místech přičemž noční dobu spáchání činu, zvolení objektu, jakož i znásobení počtu ohnisek požáru, si obvinění stanovili záměrně, v úmyslu usmrtit v domě přítomné osoby, resp. ztížit jejich případnou záchranu.“⁵⁷

Z obžaloby je patrné, jaký byl vztah pachatelů útoku k romskému etniku, že nešlo o čin náhodný, ale dlouho připravovaný. Útočníci zastávali rasistické a xenofobní postoje, byli také napojeni na extremistické skupiny. Každý z pachatelů byl schopen rozpoznat, jaké důsledky může připravovaný útok mít. V rozsudku soud poslal 3 z útočníků do vězení s trestem odnětí svobody na 22 let každého, čtvrtý útočník 20 let. Vysoké tresty za takový čin by tedy neměly být překvapivé, ovšem v názorech na výši trestu se veřejnost rozchází. K výši trestu pro žháře je proto vhodné uvést, že prezident V. Klaus považoval výši trestů za nečekaně vysokou. Projevil také pochybnosti o tom, že takové tresty zabrání opakování podobných činů v budoucnosti. Podle odborníků však takové tresty odpovídají tomu, z čeho byli útočníci obžalováni.

3.2 Popírání holocaustu

Tendenci popírat hrůzné činy, kterých se nacisté na Židech dopustili, extremisté skrývají za rádoby vědecké poznatky, které mají prokázat neexistenci vyhlazovacích táborů, popírají záměr Hitlera Židy vyhladit apod.

Za jednu ze stran, která v ČR popírá nacistický holocaust, označují někteří politologové SPR-RPČ.

„Je třeba zmínit také velmi útočnou protizidovskou rétoriku této strany v různých člancích jejích periodik (např. v *Týdeníku Politika*), kde se mimo jiné i citují útržky z mnoha nacistických publikací z období protektorátu, používá se v nich i nacistická terminologie. Poslední období týdeníku *Politika* začíná zhruba od září 1992, přičemž poslední, 97 číslo, je z prosince téhož roku. V této závěrečné fázi se již autoři naprosto bez rozpaků přihlásili ke zřejmě nejodpudivější podobě českého antisemitismu, jehož představitelem byl šéfredaktor protektorátního udavačského Árijského boje Rudolf Novák, autor proslulé **Protizidovské čítanky**. V čísle 96 pak vychází tzv. částečný

⁵⁷ *Skutková věta obžaloby v kauze žhářského útoku ve Vítkově* [on-line]. Novinky.cz. [cit. 12. Listopadu 2010]. Dostupný na WWW: <<http://www.novinky.cz/specialy/dokumenty/199841-dokument-skutkovaveta-obzaloby-v-kauze-zharskeho-utoku-ve-vitkove.html>>

seznam Židů a židovských míšenců v současné kultuře (leden 1991), seznam 258 domnělých i skutečných českých umělců židovského původu. Vydání tohoto seznamu způsobilo urychlení konce Týdeníku Politika.⁵⁸

„Z obsahu republikánské programatiky je třeba jako nejdůležitější vytknout sociální populismus, důraz na „tvrdý“ přístup v oblasti vnitřní bezpečnosti, epizaci sociálních a kriminálních problémů (příčina je hledána v Romech a přistěhovalcích). Odpor vůči „amerikanizaci“ společnosti a některým postmoderním hodnotám (např. právům homosexuálů či multikulturalismu, nikoliv však proti ochraně životního prostředí), anti-komunismus a ant-levičáctví obecně, zdůrazňování nacionálních atributů v ekonomice, výchově a kultuře, důraz na izolacionismus v zahraniční politice. Strana se vždy představovala jako jediná skutečná opozice, která za své důsledné postoje musí trpět nepřízní médií a perzekucí jejich představitelů.“⁵⁹

Přesto není možné proti této straně použít tvrdší postup.

„SPR-RSČ- Označit SPR-RSČ za fašistickou stranu není možné, přestože je patrné, že strana zejména ve svém tisku používá celou řadu tradičních **fašistických i neo-fašistických propagandistických postupů- od antisemitismu spojeného s popíráním historické reality holocaustu, přes rasismus až po vypjatý nacionalismus**. Strana se však k historickému fašismu nepřihlásila, naopak se prohlašuje za odhodlaného bojovníka proti němu.“⁶⁰

3.3 Rasově motivované trestné činy

Prokázat, že trestný čin měl rasový motiv, je velice složité. Ačkoliv se někdy kauza jeví laikům naprosto jasná, nemohou v mnoha případech uložit pachateli trest v horní hranici trestní sazby. Pokud není rasový podtext činu zřejmý, je obtížné takový verdikt obhájit, což je také důvodem, proč pachatelů odsouzených na „rasový paragraf“ není v Česku mnoho. Často se hovoří o násilí páchané na romské komunitě, bez povšimnutí nelze však ponechat ani rasově motivované činy páchané Romy. V dubnu 2010 napadl 16-ti letý Rom spolu se svým kamarádem (kterému v době napadení nebylo 15let) dvanáctiletého chlapce. Obžaloba zahrnovala pohlavní zneužití, znásilnění, loupež, vydírání a pokus o vraždu ve spolupachatelství. Podle vyjádření Krajského soudu v Ústí nad Labem byl tento čin rasově motivován, jak uvedl server Novinky.cz.

⁵⁸ FIALA, P. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. 1.vyd. Brno, 1998. s. 229

⁵⁹ MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1.vyd. Brno, 2003. s. 210

⁶⁰ FIALA, P. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. 1.vyd. Brno, 1998. s. 229

“Soudkyně Kamila Elsnicová označila jejich jednání za jednoznačný lynč. Při samotném fyzickém napadání útočníci chlapci řekli, že mu udělají to samé, co prý Hitler dělal cikánům“ Obžalovaný dostal trest 10 let, což je maximální možná výše.“⁶¹

3.4 Projevy islamofobie

Islamofobie – chorobný strach z islámu a muslimů je poměrně nový pojem o kterém se veřejně diskutuje zejména od teroristických útoků na USA 11. září 2001.

V současné české společnosti již bylo možné zaznamenat řadu událostí, které je možné označit jako projevy islamofobie.

„Jedná se jak o řadu článků v médiích (ať už tištěných, nebo internetových), tak i o různé praktické věci. Vcelku medializovanou záležitostí byla snaha české muslimské komunity o výstavbu mešit, na které se „realizovala“ řada islamofobů. Přestože je svoboda vyznání (a od ní odvoditelné věci – např. možnost postavit svatostánek) garantována Ústavou ČR, byly snahy o jejich výstavbu různými způsoby komplikovány, případně zcela znemožněny (Teplice). V Brně bylo nakonec v roce 1998 povoleno mešitu postavit, ale pouze bez minaretu, který by podle některých municipálních úředníků „narušoval architektonický ráz města“. V České republice se konalo také několik provokačních shromáždění (organizovaných buď ultrakonzervativní, případně radikální pravicí), která měla silný islamofobní podtext. V roce 2008 se objevily v Praze a v Brně letáky se známou „dánskou“ karikaturou proroka Mohameda, které měly zřejmě české muslimy vyprovokovat. Ti na ně ale nereagovali. Celkově vzato se soužití české muslimské minority s většinovou společností ukázalo v průběhu posledních desetiletí prakticky jako bezproblémové.“ Takto poklidný vztah však trval pouze do března 2009, kdy došlo k incidentu, jehož pachatel není zatím odhalen. Na plotě mešity v Praze mohli kolemjdoucí spatřit zavěšenou prasečí hlavu bez očí s nápisem Stop islámu. Očividně takový čin nelze považovat za recesi, jde o provokaci, která může znamenat zhoršení vztahů.“⁶²

⁶¹ Za brutální rasistické napadení chlapce dostal 16letý Rom maximální trest - 10 let [on-line]. Novinky.cz [cit prosince 2010]. Dostupný na WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/217819-za-brutalni-rasisticke-napadeni-chlapce-dostal-16lety-rom-maximalni-trest-10-let.html>

⁶² ČEJKA, Marek *Islamofobie* [on-line]. Evropské město [cit. 1. září 2010]. Dostupný na WWW: http://www.evropskemesto.cz/cms/index.php?option=com_content&task=view&id=358&Itemid=32

K incidentu podle ČTK uvádí výrok pana Sáňky z Islámské nadace, která má v mešitě sídlo, který hodnotí čin jako projev extremismu a nenávisti.

"Já si myslím, že rasový podtext tam může být také a projev nenávisti, xenofobie tam bude určitě hrát velkou roli. Muslimové považují vepře za nečisté."⁶³

Podle Sáňky může jít o výhrůžku či provokaci. Jak uvádí policie, byla také poničena omítka budovy mešity, která byla popsána hanlivými nápisy. Za zmínku také stojí, že fotografie z místa činu se objevily na webu Národní strany, která je nacionalisticky zaměřená.

Jak bylo uvedeno na začátku kapitoly, vztah veřejnosti k Islámu se výrazně zhoršil po útocích na USA v roce 2001, terorismus však není jedinou příčinou islamo-fobie.

„Mnoho evropských politiků (a nejde zdaleka jen o populisty a radikální nacionalisty) mluví o narůstajícím muslimském přistěhovalectví do Evropy, které zanedlouho zásadním způsobem promění její tvář. Tito představitelé rovněž velmi často kolektivně odsuzují muslimy, volají po zpřísnění přistěhovaleckých politik evropských zemí a rozehrávají mezi svými sympatizanty nacionalistické a xenofobní vášně.“⁶⁴

Situace se v důsledku hospodářské krize zhoršuje i ve světě. Ve Švédském parlamentu se v září 2010 poprvé prosadila nacionalistická strana Švédští demokraté. Tato strana požaduje zastavení imigrace do země a označuje islám za největší hrozbu pro zemi od konce druhé světové války.

„V řadě švédských měst vyvolal vstup nacionalistů do parlamentu pouliční protesty, na které přišlo přes 10 tisíc lidí. Mnozí účastníci akce nesli transparenty s protirasistickými hesly. Podle expertů nacionalisté získali podporu hlavně mezi nezaměstnanými, jejichž řady rozšířila globální hospodářská krize. Silnou základnu má strana na jihu Švédska, kde je větší podíl přistěhovalců.“⁶⁵

K vážnému incidentu se opět schylovalo v září 2010, kdy mohlo dojít k dalšímu vyhocení již tak napjatých vztahů s muslimskou částí světa.

⁶³ SÁŇKA, Vladimír..In *Ministr se omluvil za prasečí hlavu na mešitě*. [on-line] Lidovky.cz [cit. 12. listopadu 2010]. Dostupný na WWW: < http://www.lidovky.cz/ministr-se-omluvil-za-praseci-hlavu-na-mesite-fa5-/ln_domov.asp?c=A090319_093613_ln_domov_val>

⁶⁴ ŠTEFAN, Petr. *Švédský premiér se prohlásil vítězem voleb, bodovala i krajní pravice* [on-line]. iDNES.cz [cit. 22. listopadu 2010]. Dostupný na WWW: < http://zpravy.idnes.cz/svedsky-premier-se-prohlasil-vitezem-voleb-bodovala-i-krajni-pravice-12i-zahranicni.asp?c=A100919_083340_zahranicni_spi>

⁶⁵ ŠTEFAN, Petr. *Švédský premiér se prohlásil vítězem voleb, bodovala i krajní pravice* [on-line]. iDNES.cz [cit. 22. listopadu 2010]. Dostupný na WWW: < http://zpravy.idnes.cz/svedsky-premier-se-prohlasil-vitezem-voleb-bodovala-i-krajni-pravice-12i-zahranicni.asp?c=A100919_083340_zahranicni_spi>

„Při příležitosti devátého výročí teroristických útoků na newyorské Světové obchodní centrum v sobotu 11. září chtěli členové evangelikální církve The Dove World z Floridy spálit asi 200 výtisků Koránu. Akce nazvaná "Mezinárodní den pálení koránu" vzbudila vlnu nevole v celém muslimském světě.“⁶⁶

Před incidentem, ke kterému naštěstí nedošlo, varoval nejen americký prezident Obama, ale i další představitelé z mnoha zemí Evropy i ostatního světa

3.5 Projevy homofobie

Homofobie (z řeckých slov *homós* = stejný a *phóbos* = strach, fobie) tento termín označuje diskriminaci, odpor nebo iracionální strach z homosexuality nebo homosexuálně zaměřených osob. Odborníky je pojem „homofobie“ většinou považován za etymologicky zavádějící, neboť doslova znamená „strach ze stejného“, ne však jak by se dalo předpokládat, z homosexuality, nebo homosexuálně zaměřených lidí. Jak prohlašuje ve svém usnesení EP⁶⁷: „homofobii lze definovat jako iracionální strach a odpor vůči homosexualitě a lesbicky, homosexuálně, bisexuálně a transsexuálně orientovaným osobám, založený na předsudcích podobných rasismu, xenofobii, antisemitismu a sexismu“. Homofobie se projevuje v soukromé i veřejné oblasti různými způsoby, jako jsou nenávistné výroky a vybízení k diskriminaci, zesměšňování, slovní, psychické a fyzické násilí i pronásledování a vraždy, diskriminace v podobě porušování zásady rovnosti, neoprávněné a bezdůvodné omezování práv často odůvodňované zachováním veřejného pořádku, náboženskou svobodou a právem na námitku z důvodu svědomí“

Dalšími důvody pro homofobní chování jsou předsudky spojené s malou informovaností, někdy příslušnost k církvi, která homosexualitu odsuzuje atd. Pod homofobii spadá široká škála jevů: mohou to být posměšné nebo nenávistné verbální projevy, společenská diskriminace, fyzické útoky Od 1. ledna 2010 nabyl účinnosti nový trestní zákoník, který byl přijat v roce 2009., zde se v § 42 písm. b) trestního zákoníku stanoví jako přitěžující okolnost, je-li spáchání trestného činu motivováno národnostní, rasovou,

⁶⁶ HÁJEK, Adam. *Pálení Koránu je sen verbířů z Al-Kajdy, varoval Obama floridského pastora* [on-line] iDNES.cz [cit. 5. prosince 2010]. Dostupný na WWW: < http://zpravy.idnes.cz/paleni-koranu-je-sen-verbiru-z-al-kajdy-varoval-obama-floridskeho-pastora-11d-zahranicni.asp?c=A100909_135201_zahranicni_aha >

⁶⁷ *Mezinárodní den boje proti homofobii: 17 květen*. [on-line]. Informační kancelář EP. [cit. 2. září 2010]. Dostupný na WWW: < <http://www.evropsky-parlament.cz/view/cs/press-release/pr-2008/pr-2008-May/pr-2008-May-9.html> >

etnickou, náboženskou, třídní či jinou podobnou nenávistí nebo jinou zvlášť zavrženíhodnou pohnutkou. Spáchání trestného činu z důvodu nenávisti k sexuálním menšinám (gayům, lesbám, bisexuálním či transsexuálním lidem) by tak mělo být přitěžující okolností, neboť takovýto motiv by zcela jistě bylo možné pod uvedené ustanovení podřadit. U trestných činů, např. vraždy, těžkého ublížení na zdraví, ublížení na zdraví, mučení nebo jiného nelidského zacházení, zbavení osobní svobody, omezování osobní svobody, poškození cizí věci, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob bude pachateli uložen trest ve vyšší trestní sazbě, je-li čin motivován skutečnou nebo domnělou rasou, příslušností k etnické skupině, národností, politickým přesvědčením, vyznáním nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání. Pokud však nebude trestný čin motivován nenávistí vůči oběti z důvodů její skutečné či domnělé sexuální orientace, nelze uložit trest ve vyšší trestní sazbě.

Velmi komplikované je postavení osob s nestandardním sexuálním zaměřením (tak bývají označovány gayové, lesby a bisexuálně zaměřené osoby) z řad etnických menšin. Podle zprávy Úřadu vlády, která byla vypracována v roce 2007, je situace postavení těchto občanů v ČR z řad etnických menšin doposud nezmapovaná, neboť v té době nebyl proveden žádný výzkum či studie. Tyto osoby jsou vystaveny vícenásobné diskriminaci a to nejen ze strany majoritní společnosti pro svůj etnický původ a sociální orientaci, ale i ze strany své menšinové komunity díky své sexuální orientaci, která nebývá vždy tolerována. Jako problém se jeví také homosexuální prostituce, kde je romské etnikum zastoupeno vyšším podílem, neboť tento způsob obživy vyhledávají často heterosexuální muži vychovaní v dětských domovech, bez rodinného zázemí.

4 - OPATŘENÍ VŮČI RASISMU A ANTISEMITISMU

4.1 Opatření EU

Na základech původního Evropského střediska pro sledování rasismu a xenofobie (EUMC) byla zřízena 1. března 2007 Agentura Evropské unie pro základní lidská práva (FRA). Tato agentura má sídlo ve Vídni, hlavní náplní její činnosti v Evropě má být monitorování projevů rasismu a xenofobie (RAXEN). Jejím úkolem je sledovat projevy rasismu, antisemitismu, xenofobie, islamismu a jiných projevů diskriminace v rámci EU. O těchto projevech by měla poskytovat jednotlivým členským státům EU spolehlivé a objektivní informace, na jejichž základě by měla být poté formulována opatření k účinnému boji proti takovým projevům. RAXEN se skládá z 27 národních RAXEN center (National Focal Points), tato mají odpovědnost za monitorování situace a sběr příslušných dat v jednotlivých členských státech EU. V České republice je národním centrem od 1. května 2004 obecně prospěšná společnost Člověk v tísni.

Ve výčtu opatření EU je nezbytné uvést směrnici Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ a 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání, které zakazují přímou či nepřímou diskriminaci na základě rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace. V uvedených směrnicih je definována diskriminace na základě etnického původu.

S přihlédnutím na současný vývoj je vhodné zmínit část prohlášení v usnesení EP z února roku 2011 o *evropské strategii pro začleňování Romů*, týkající se demografického vývoje romského etnika v členských státech. Je zde zdůrazněna skutečnost, že ve srovnání s většinovými komunitami, které jsou rovněž vyloučeny ze společnosti, se romská populace vyznačuje jedním typickým rysem, který má velký význam pro hospodářství: demografickou dynamičností. Romské a neromské obyvatelstvo se vyznačují opačnými demografickými trendy: zatímco většinová společnost rychle stárne, podíl Romů se rychle zvyšuje. Což jen připomíná, jak je důležité, co nejdříve začlenit Romy do ekonomického procesu.

4.2 Opatření ČR

Přehled právních předpisů

Ústavní předpisy

Zákon č. 2/1993 Listina základních práv a svobod

zaručuje základní práva všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry, politického smýšlení, příslušnosti k národnostní či etnické menšině. Zahrnuje právo svobodně rozhodovat o své národnosti.

Pracovně-právní předpisy

Zákon č. 282/2006 zákoník práce

řeší rovné zacházení, zákaz diskriminace, důsledky porušení práv a povinností vyplývajících z pracovně právních vztahů.

Zákon č. 435/2004 o zaměstnanosti

řeší zákaz diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání z důvodu pohlaví, sexuální orientace, rasového či etnického původu, náboženství atd.

Zákon č. 221/1999 o vojácích z povolání

řeší rovný přístup ke všem uchazečům o práci vojáka z povolání

Zákon č. 218/2002 služební zákon

řeší rovné zacházení se všemi státními zaměstnanci

Zákon č. 361/2003 o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

řeší zákaz diskriminace ve služebním poměru z důvodu rasy, pohlaví, rasového či etnického původu atd.

Oblast vzdělávání

Zákon č. 561/2004 školský zákon

řeší rovný přístup každého člověka ke vzdělání

Oblast poskytování služeb

Zákon č. 634/1992 na ochranu spotřebitele

řeší zákaz diskriminace při prodeji výrobků a poskytování služeb.

Ostatní

Zákon č. 40/1964 občanský zákoník

řeší otázky ochrany osobnosti, náhrady nemajetkové újmy v penězích.

Zákon č. 99/1963 občanský soudní řád

řeší zákaz diskriminace na základě rasového či etnického původu.

Zákon č. 150/2002 soudní řád správní

řeší ochranu před diskriminací ze strany správního orgánu.

Nejdůležitější je zákon 198/2009 Sb. ze dne 23. dubna 2008, o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)

Antidiskriminační zákon zapracovává příslušné předpisy Evropských společenství a to v návaznosti na Listinu základních práv a svobod a mezinárodní smlouvy, které jsou součástí právního řádu. Blíže vymezuje právo na rovné zacházení a zákaz diskriminace ve věcech

- a) práva na zaměstnání a přístupu k zaměstnání,
- b) přístupu k povolání, podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti,
- c) pracovních, služebních poměrů a jiné závislé činnosti, včetně odměňování,
- d) členství a činnosti v odborových organizacích, radách zaměstnanců nebo organizacích zaměstnavatelů, včetně výhod, které tyto organizace svým členům poskytují,
- e) sociálního zabezpečení,
- f) přiznání a poskytování sociálních výhod,
- g) přístupu ke zdravotní péči a jejího poskytování,
- h) přístupu ke vzdělání a jeho poskytování,
- i) přístupu ke zboží a službám, včetně bydlení, pokud jsou nabízeny veřejnosti nebo při jejich poskytování.⁶⁸

Pozitivní diskriminace – tento termín označuje snahu o cílené zvýhodňování určité, zpravidla negativně diskriminované skupiny obyvatelstva. V takových případech lze rovněž použít termín *afirmativní akce*. Pozitivní diskriminace by měla vést k zajištění stejné příležitosti k uplatnění diskriminovaným příslušníkům menšin ve společnosti, a to za podmínek, jaké mají příslušníci většinové populace. Obě skupiny obyvatel by měly mít tudíž rovnocenné šance. V praxi je pozitivní diskriminace aplikována při vytváření a uplatňování státní politiky zaměřené na uplatnění principu rovnosti. Jedná se

⁶⁸ Česko. Zákon č. 198/2009 Sb. ze dne 23. dubna 2008, o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací, cit. 07.12.2010

zejména o podporu zaměstnanosti (výhody pro zaměstnavatele, který poskytl uplatnění příslušníkům menšinové skupiny), rekvalifikace, vzdělávání a další.

Přímá diskriminace je postup, kdy je určitá osoba znevýhodněna z důvodu své příslušnosti k menšině na základě „rasy“, věku, náboženského vyznání, pohlaví, sexuální orientace, zdravotního postižení, politického přesvědčení, rodinného stavu, manželství, sociálního původu a je s ní zacházeno ve srovnatelné situaci méně výhodným způsobem, než s jinou osobou. Zákon stanoví, kdy se o přímou diskriminaci nejedná. Zpravidla je to v případech, kdy je nerovnému zacházení přiměřeně odůvodněné, jde zejména o zákaz některých prací pro osoby mladší 18 let, těhotné ženy a další

Nepřímá diskriminace je pojem označující jednání, kdy je určitá osoba znevýhodněna z důvodu své příslušnosti k menšině na základě „rasy“, věku, náboženského vyznání, pohlaví, sexuální orientace, zdravotního postižení, politického přesvědčení, rodinného stavu, manželství, sociálního původu, avšak jednání *navenek působí zdánlivě neutrálně*. Avšak jsou-li účel a prostředky jednání přiměřené a odůvodněné, nejedná se o diskriminaci

Navádění k diskriminaci – spočívá v chování osoby, která druhého přesvědčuje, podněcuje či utvrzuje k diskriminaci třetí osoby.

Pokyn k diskriminaci – zahrnuje chování osoby, která zneužije podřízeného postavení druhého k diskriminaci třetí osoby.

Pronásledování – nepříznivé zacházení s osobou v důsledku uplatnění práv na ochranu před diskriminací

Právo na rovné zacházení – právo nebýt diskriminován z důvodů uvedených u přímé diskriminace.

Pozitivní opatření – zvýhodněné zacházení za účelem odstranění důsledků diskriminace, předcházení či vyrovnávání nevýhod, které vyplývají z důvodů příslušnosti k rase, pohlaví, etnickému původu, věku, zdravotního postižení, sexuální orientace, politického přesvědčení, náboženství a víry.

Sexuální obtěžování – obtěžování mající sexuální povahu, dotčenou osobou je vnímáno jako nevhodné a urážlivé, vede ke snížení důstojnosti dotčené osoby, bývá prezentováno různými nemravnými posunkami či návrhy, nabídkami vyššího platu či postavení v zaměstnání výměnou za služby sexuální povahy.

Diskriminace ve společnosti je často patrná v oblasti zaměstnanosti. Zaměstnavatelé často odmítají na volná pracovní místa přijímat uchazeče z řad romského etnika. Tento postoj obhajují špatnými zkušenostmi s pracovní morálkou těchto osob.

Na diskriminaci v oblasti vzdělávání poukazují dokonce i instituce EU. V listopadu r. 2007 vynesl Evropský soud pro lidská práva rozsudek, podle kterého Česká republika porušila právo na vzdělání v případě osmnácti Romů.

„Jedná se o Romy, kteří byli údajně neoprávněně zařazení do někdejších zvláštních škol. Podle soudu byli Romové diskriminováni na základě svého původu, čímž ČR porušila článek Evropské úmluvy o lidských právech hovořící o zákazu diskriminace a článek protokolu k úmluvě, který se týká práva na vzdělání. Velký senát ve svém výroku uvedl, že Romové „se stali specifickým typem znevýhodněné a zranitelné menšiny“, která vyžaduje „zvláštní ochranu“, a to včetně sféry vzdělávání. Ačkoli systém speciálních škol nebyl v České republice určen výhradně pro romské děti, Velký senát shledal, že ve skutečnosti ve speciálních školách umístěn nepřiměřený počet romských dětí, kterým se dostávalo omezeného vzdělání, a byly izolovány od ostatních dětí. Samy české úřady uznaly, že v roce 1999 navštěvovalo některé speciální školy 80 až 90 procent dětí romského původu.“⁶⁹

Amnesty International konstatuje, že Česká vláda v březnu 2010 přijala tzv. Národní akční plán inkluzivního vzdělávání. Avšak jakkoliv byl tento projekt prezentován jako plán na změnu vzdělávacího systému, na diskriminaci na rasovém základě se nezaměřuje a neobsahuje ani konkrétní časově závazný plán vedoucí k desegregaci českých škol. Jak prohlašuje AMNESTY INTERNATIONAL⁷⁰ je hluboce znepokojena současnou situací, zejména tím, že 3 roky po vynesení rozsudku tisíce romských dětí nadále získávají nedostatečné vzdělání ve školách pro žáky s mentálním postižením. K nápravě tedy zatím nedošlo. Mnoho romských dětí je pak segregováno ve školách a třídách navštěvovaných pouze Romy, které rovněž poskytují horší vzdělání než školy navštěvované převážně žáky z majoritní populace. Jejich šance k rovnoprávnému začleňování do společnosti se tím rozhodně nezvyšují.

V roce 2007- doporučil výbor pro odstranění všech forem rasové diskriminace při OSN, aby Česká republika přehodnotila nástroje, které jsou používány k určení, zda žák má být zapsán do speciální školy. Pouze tak se údajně může vyhnout nepřímé dis-

⁶⁹ DOBROVOLNÁ, Eva. *Evropský soud rozhodl o porušování práva na vzdělání.* [on-line]. ECCONETT. [cit. 16. září 2010]. Dostupný na WWW: <<http://zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?x=2057002>>

⁷⁰ *Romští žáci doplácí na segregaci ve vzdělání.* [on-line]. Amnesty International ČR. [cit. 4. září 2010]. Dostupný na WWW: <<http://www.amnesty.cz/news/article.php?id=587>>

kriminaci romských dětí na základě jejich kulturní identity. Občanské sdružení Liga lidských práv má za to, že k současnému stavu faktického vyloučení romských dětí z přístupu ke kvalitnímu vzdělání přispěla řada okolností, jedná se o nedostatek zájmu o integraci žáků, kteří jsou odlišní, nebo mylná představa, že takový žák trpí v kolektivu. Zavádějící je také používání nevhodných psychologických testů vedoucích k nepřímé diskriminaci při rozřazování dětí do příslušných tříd a škol či obecná neoblíbenost romské menšiny. Samotní romští rodiče pak mnohdy nemají vzhledem ke špatným zážitkům svých dětí s diskriminací i díky osobní zkušenosti zájem dávat své děti do běžných škol a tříd. Problematika vzdělávání Romů je často diskutovaná.

„Při vstupu do základních škol musí romští školáci překonávat jazykové, sociální i psychické bariéry, které je oddělují od ostatního žactva a zvláště od 5. ročníků jsou příčinou jejich opoždování, neúspěšnosti a propadávání, stejně jako problémů v chování, záškoláctví aj. Ze základních škol nastupuje jedna část mladistvých Romů do učebních oborů a větší část odchází „na podporu“. Za této situace zůstává počet romských středoškoláků mizivě nízký a vysokoškoláků zanedbatelný.“⁷¹

Jak je uvedeno na stránkách Ligy lidských práv, kvalitní vzdělání je jedinou zárukou toho, aby v České republice nevyrostla další generace Romů s omezeným přístupem na trh práce, následnou chudobou a závislostí na sociálních dávkách, problémy s bydlením, sociálním vyloučením a diskriminací. Stát je dlouhodobě pasivní směrem k romským dětem, a to i ve srovnání s dalšími zeměmi střední a východní Evropy. Liga také doporučuje motivovat romské rodiče k tomu, aby své děti dávali do mateřských školek, případně zavést poslední ročník mateřské školy jako povinný při zachování jeho bezplatnosti. Navrhuje také bezpečným způsobem sbírat etnická data, aby bylo možné přesně měřit úspěchy při integraci romských dětí, včetně potřebné pravidelné kontroly a zavedení sankcí pro školy, které by romské děti nadále diskriminačně umísťovaly do segregovaných tříd. Podle Ligy by se také mělo zavést používání takové diagnostiky žáků, která zohlední skutečné vzdělávací potřeby dětí.

Pokud jde o vzdělávání je třeba v rámci objektivitu dodat, že děti pocházející například z vietnamských, mongolských či ukrajinských menšin se ve školní výuce dokázaly vyrovnat majoritním žákům. To potvrzuje potřebu „vychovat“ ke kladnému přístupu ke vzdělání, a k dodržování školní docházky romských dětí také jejich rodiče.

⁷¹ NEČAS, C. *Romové v České republice včera a dnes*. 4. vyd. Olomouc, 1999. s. 112

V oblasti opatření, která přijímá Česká vláda v rámci ochrany proti rasismu a antisemitismu, je boj s extremistickými stranami a skupinami všemi možnými prostředky. Za jeden z úspěchů lze také považovat zrušení Dělnické strany.

Za jeden z úspěchů lze také považovat rozpuštění Dělnické strany Nejvyšším správním soudem, které se stalo určitým precedentem, neboť poprvé od roku 1989 byla rozpuštěna politická strana vyznávající cizí a nepřátelskou ideologii z hlediska našeho demokratického státu.

Dále se Nejvyššími správnímu soudu podařilo prokázat propojení Dělnické strany (DS) s Národním odporem a Autonomními nacionalisty. V tomto propojení byly totiž prováděny nátlakové a násilné akce v tzv. romských ghettech (viz Janov), čímž byl destabilizován veřejný pořádek a lokálně byla narušována i demokracie, protože byla slovně diskriminována a fyzicky napadána romská menšina. V době před vynesením verdiktu byli k budově soudu svoláni příznivci této strany. Její předseda Tomáš Vandas zatvrzele odmítal argumenty vlády upozorňující na extremistické sklony subjektu. Soudní jednání označil za politický proces, jehož záměrem má být odstranění jediné skutečně opoziční strany na naší politické scéně.

Proces byl komentován na stránkách NOVINKY. CZ⁷², kde byl popsán jeho průběh. Vládu zastupoval mediálně velmi dobře známý advokát Tomáš Sokol, který soudu předložil celou řadu důkazního materiálu svědčícího například i o napojení členů DS na ruské neonacisty nebo o nepříznivém vlivu působení DS na mladé lidi. Podle obžaloby totiž s DS sympatizovali i žháři z Vítkova. Celkem byly u soudu předloženy desítky listinných důkazů. U soudu vystoupil i odborník na problematiku extremismu, který poukázal na to, že symboly i slovní projevy navazují na hitlerovský nacionální socialismus. Mimo to zhlédl zvláštní sedmičlenný senát videozáznam z pouličních bitek v Litvínově - Janově a vyslechl policisty, kteří se zabývají extremismem. V rozsudku soud konstatoval, že Dělnická strana je rasistická, šovinistická, xenofobní, homofobní, zejména ale neonacistická a usilující o odstranění základů demokratického právního státu, a to i za použití pouličního násilí. Bohužel nevždy se podaří prokázat společenskou nebezpečnost i dalším extremistickým hnutím a uskupením, neboť se jim daří svoji činnost udržet v mezích zákona, tj. jde o ultrapravicový a nacionalistický populismus.

⁷² *Nejvyšší správní soud rozpustil Dělnickou stranu*. [on-line]. Novinky.cz: [cit. 24. listopadu 2010]. Dostupný na WWW: < <http://www.novinky.cz/domaci/192375-nejvyssi-spravni-soud-rozpustil-delnickou-stranu.html> >

„Důležitou věcí, kterou je třeba mít v této problematice na zřeteli, je rozlišování mezi kolektivní a individuální odpovědností a sankcemi. Člen nebo stoupenec extremistické politické strany se totiž může dopustit celé řady porušení zákona; za některé z nich však v úvahu připadá pouze individuální postih, za některý je možný i postih kolektivní. Jestliže se pravicově extremistické politické subjekty vyznačují rasistickými a neonacistickými projevy, je zřejmé, že jejich členové a příznivci se mohou dopouštět (a také dopouštějí) různých trestných činů.“⁷³

Podle čl. 5 Ústavy ČR je politický systém založen na svobodném a demokratickém vzniku a volné soutěži politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek prosazování svých zájmů. Požadavek demokratičnosti ukládá tudíž politickým stranám přímo Ústava. Zároveň jsou politické strany povinny se distancovat od jakýchkoliv forem násilí.

„V odborné i laické veřejnosti bývá téma „zákazu“ politických stran předmětem častých diskuzí a polemik. Názory, které v této souvislosti zaznívají, se pohybují mezi dvěma ideálními extrémy: mezi absolutním nesouhlasem s možností zákazu politických stran státem a mezi snahou používat tento institut co nejčastěji, a to i k řešení politických krizí. Náš právní řád připouští zákaz politických stran a stanoví, že mají působit zásadně pouze takové strany, které respektují základní demokratické principy a odmítají násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů. Základní spornou otázkou je v této souvislosti účelnost zákazu politických stran. Přestože totiž rozhodování o této otázce je přiznáno nezávislým soudům, nikdy v těchto věcech nelze zcela oddělit čistě právní posouzení věci od celkového kontextu v dané společnosti.“⁷⁴

Zákaz politických stran může mít tato rizika: Zejména je zde nebezpečí vzniku nových, nástupnických organizací, které se snaží formálně dodržovat zákony, přičemž jejich extremistická činnost je více latentní. Další průvodním jevem je skutečnost, že stoupenec zrušených stran mohou přestoupit k radikálním fungujícím subjektům, které mohou vést k extremismu nebo mohou částečně přejít do ilegality a tam vyvíjet teroristické aktivity. V každém případě je potom jejich činnost hůře kontrolovatelná ze strany bezpečnostních složek demokratického státu. V světě se však jeví veškerá opatření české vlády jako nedostačující a postavení českých Romů za bezútesné.

Na 13. výroční konferenci o lidských právech, v březnu 2010 v Ženevě komisařka Pillayová představovala svou výroční zprávu Radě OSN pro lidská práva. Komisař-

⁷³ FIALA, P. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. 1.vyd. Brno, 1998. s. 105

⁷⁴ FIALA, P. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. 1.vyd. Brno, 1998. s. 109

ka vyslovila znepokojení nad postavením Romů v některých zemích, zmínila se také mezi jinými i o Slovensku a České republice. V listopadu 2010 přijel do České republiky **komisař pro lidská práva Rady Evropy Thomas Hammarberg**. V popředí jeho zájmu byla situace Romů a otázky související s extremismem a potíráním rasismu. Z obsahu zprávy komisaře vyplývá, že dle jeho zjištění zůstávají Romové i nadále terčem nenávisti, chválí však pro-aktivní přístup českých orgánů v oblasti vyšetřování, stíhání a souzení rasisticky motivovaných trestných činů. Dále upozorňuje na situaci romských žen, které byly podrobeny nedobrovolné sterilizaci. Tato situace není uspokojivá, vzhledem k obtížím se získáváním důkazů a neexistenci mechanismu mimosoudní dohody. Tyto ženy nebyly až na jednu výjimku prakticky schopny získat náhradu za svou újmu. Komisař dále konstatuje přítomnost nesnášenlivosti vůči Romům v České společnosti. Ve zprávě se také hovoří o segregaci Romů v sociálně vyloučených lokalitách a o umístování romských dětí do ústavní péče. Komisař při své cestě navštívil mimo jiné dvě lokality romské komunity v Kladně.

4.3 Občanské aktivity a iniciativy

Evropa-

ENAR (European Network Against Racism) je evropská síť nevládních organizací bojující proti rasismu. Zahrnuje více než 700 organizací ve všech členských státech Evropské Unie. Působí jako představitel antirasistického hnutí v Evropě. Náplní organizace je boj proti rasismu, antisemitismu, xenofobii, islamofobii a s nimi spojenou netolerancí. Klade důraz na rovné zacházení a o zlepšení vztahů mezi občany Evropské Unie a příslušníky třetích zemí, mezi lidmi různé národnosti, etnické původu, vyznání, sociálního postavení apod. Jednotlivé organizace, členové ENARu, realizují nejrůznější činnosti s cílem minimalizovat rasismus a nerovné zacházení, celá síť pak propojuje jednotlivé iniciativy s celoevropskou.

Česká republika

Sdružení pro integraci a migraci- poradna pro uprchlíky

Sdružení pro integraci a migraci (SIMI) představuje nový název Poradny pro uprchlíky po jejím sloučení s Centrem pro otázky migrace. Důvodem pro změnu názvu bylo zdůraznění rozšíření cílů a aktivit organizace do budoucna. Základem činnosti

Sdružení zůstává i nadále právní a sociální poradenství cizincům žijícím v České republice. Nedílnou součástí aktivit je i působení na širokou veřejnost s cílem rozvíjet toleranci, potírat xenofobii a rasismus. Pracovníci SIMI vystupují v médiích, účastní se diskusí, seminářů a konferencí zaměřených na danou problematiku, zároveň přednášejí na základních, středních a vysokých školách po celé České republice.

SIMI se svou koncepční prací dále snaží ovlivňovat legislativu v oblasti migrace a uprchlického práva. Podáváním podnětů, publikováním odborných článků a lobováním usiluje dlouhodobě o lepší a vstřícnější nastavení podmínek pro život cizinců na území České republiky.

Sdružení pro integraci a migraci je členem Konsorcia nevládních organizací zabývajících se migranty, Českého fóra pro rozvojovou spolupráci (FoRS), mezinárodní organizace UNITED for Intercultural Action, dále Separated Children in Europe Program (SCEP) a mezinárodní platformy pro spolupráci na poli nelegální migrace PICUM.

Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva

Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva je občanským sdružením založeným skupinou právníků a sociálních pracovníků v roce 1999. Dlouhodobě se zabývá otázkami státního občanství a práv cizinců, potíráním diskriminace, prosazováním rovných příležitostí, terénní prací v sociálně vyloučených lokalitách a také a pomocí rodinám, jejichž děti byly umístěny do ústavní výchovy nebo jim takové umístění hrozí. V případech diskriminace v přístupu k veřejným službám s jejich pomocí získali postižení Romové finanční kompenzace odškodňující ponížení jejich lidské důstojnosti poté, co nebyli obslouženi v restauracích. Šlo o romské dobrovolníky, kteří se postavili na odpor svévoli a bezpráví. Za asistence poradny vyrazili do podniků, o kterých se dlouho ví, že jsou "jen pro bílé", zdokumentovali jednání majitelů či provozovatelů a následně žalovali osoby a firmy, které se diskriminačního jednání dopouštěly.

IQ Roma servis..

Antidiskriminační servis zahrnuje:

- poskytování informací (potenciálním) obětem diskriminace,
- řešení konkrétních případů nerovného zacházení a poskytování antidiskriminační péče,
- poskytování informací a zprostředkovávání zkušeností úřadům, institucím, zaměstnavatelům a veřejnosti,
- aktivity a kampaně na podporu rovného zacházení a rovných příležitostí.

Informace o tom, co je diskriminace a jak na ni reagovat, co dělat, když se diskriminačního jednání dopustí zaměstnavatel nebo třeba prodáváčka, naleznete mj.

v informační brožuře „Jak se nedat“

Zaměstnavatelům, kteří se chtějí nechat inspirovat při zajišťování rovného zacházení na pracovišti, je k dispozici publikace Ethnic Friendly zaměstnavatel: Rovné zacházení a diskriminace v zaměstnávání zde naleznou i obecné informace o tom, co je považováno za diskriminaci. Publikaci si můžete objednat u organizace také v tištěné podobě.

Amnesty International

Amnesty International dlouhodobě bojuje proti rasismu, xenofobii, antisemitismu a dalším projevům nesnášenlivosti. Amnesty International je přesvědčena, že je třeba vyjadřovat odpor vůči etnické a náboženské nesnášenlivosti. Podporuje proto ty, kteří se nenásilnou formou staví za lidskou důstojnost. V listopadu 2010 byl spuštěn nový web Amnesty International, který se zabývá problémem diskriminace v Evropě. *Webový portál* www.fightdiscrimination.eu nabízí informace o tématu diskriminace, uvádí konkrétní příklady z kampaní Amnesty International (např. LGBT, rasismus, náboženská diskriminace apod.). Skrze stránky se také můžete zapojit do činnosti AI a sledovat aktuální dění v této oblasti.

K situaci v ČR uvádí KALIBOVÁ⁷⁵ „V porovnání s ostatními zeměmi neexistuje v ČR nezávislý monitorovací systém, který by se soustředil na sběr dat týkajících se trestné činnosti z nenávisi. Jediným informačním zdrojem v dané oblasti tak zůstávají data ESSK (evidenčně statistické sledování kriminality), která již několik let (do 2007) vykazují pokles extremisticky motivované kriminality. Při neexistenci relevantních nezávislých dat nelze do jisté míry pokles zpochybnit

Fakticky je však nereálné, aby za současného enormního nárůstu demonstrací a je provázejících zdokumentovaných násilných střetů, docházelo k poklesu rasově motivované kriminality. Skutečnost bude spíše odpovídat tomu, že rasově motivovaná kriminalita i nadále stoupá. Statistická absence relevantních dat je způsobena jednak vysokou mírou latentní kriminality spáchané z nenávisi, jednak nedostatečným zkoumáním nenávistného motivu při trestním stíhání této kriminality.“

⁷⁵ KALIBOVÁ, Klára. *Neonacismus a radikální nacionalismus*. [on-line]. In Český Helsinský výbor. [cit. . prosince 2010]. Dostupný na WWW: < <http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2009042101%22>>

Antidiskriminační linka Ma den pes!

Ode dne 1. února 2010 provozuje Český helsinský výbor ve spolupráci s občanským sdružením Zšvůle práva kontaktní poradenskou telefonní linku pro romské občany, kteří se stali oběťmi diskriminace a závažného kriminálního jednání pod názvem Ma den pes! (Nedejte se!). Kontaktní centrum „Ma den pes!“ nabízí romským občanům první pomoc v případě diskriminace a závažného kriminálního jednání První pomoc všem volajícím.

Romským občanům, kteří se stali oběťmi diskriminace nebo závažného kriminálního jednání, poskytnou pracovníci linky základní právní poradou, jak postupovat a kam se obrátit k ochraně svých práv. Centrum přitom poskytuje poradenství v celém rozsahu nezákonného diskriminačního jednání, od odmítání trestních oznámení a odpírání zákroku nebo služebního úkonu ze strany Policie ČR, přes diskriminační postupy v oblasti bydlení a na pracovním trhu, až po účelové zařazování romských dětí do praktických škol.

Právní zastupování ve výjimečných případech

Výjimečně a v mimořádně závažných případech, které mají povahu systémového problému, centrum obětem diskriminace a kriminálního jednání poskytne komplexní právní servis (zpracuje podání a zprostředkuje zastupování klienta advokátem).

Podněty pro státní instituce

Centrum rovněž na základě zkušeností s problémy klientů linky zpracuje obecné podněty ke kontrolní či metodické činnosti pro státní instituce. Centrum chce i touto cestou přispět k vytváření prostředí právního bezpečí a vzájemné důvěry mezi romskými občany a státními institucemi.

Projekt RAXEN

Česká republika jako jedna ze zemí EU se účastní projektu RAXEN (Network Against Racism and Xenophobia), který se zaměřuje na sledování situace v oblasti rasové diskriminace a násilí.

Program sociální integrace společnosti Člověk v tísni

Program podporuje integrační opatření ve vztahu k sociálně vyloučeným populacím. Zabývá se situací nejchudších lidí a rodin, žijících dlouhodobě v závislosti na státním systému sociální podpory, v izolovaných chudinských městských enklávách, bez znalosti svých práv, bez možnosti je hájit, a bez perspektivy zlepšení této situace. Velká část těchto lidí jsou Romové.

Část programového prohlášení vztahující se k ochraně před diskriminací. Snahou PSI je také podporovat informace a podněty institucím a jednotlivcům, které vytvářejí koncepce sociálních politik regionů a sociálního systému v ČR, koncepce integrace Romů do společnosti, a také odborné veřejnosti, která vstupuje do debaty o sociální politice v ČR. PSI nabízí své informace a zkušenosti ke spolupráci subjektů státní správy, které se problémem sociálního vyloučení českých Romů zabývají, zejména Radě vlády pro záležitosti romské komunity, ministerstvem práce a sociálních věcí a dalšími institucemi.

Centrum pro integraci cizinců

Úryvek ze stanov občanského sdružení: „Centrum pro integraci cizinců je sdružením lidí, kteří se věnují integraci cizinců do české společnosti, nebo se sami nacházejí v procesu integrace, nebo jím prošli. Cílem činnosti sdružení je podporovat integraci cizinců do české společnosti a obohacovat českou společnost o jinou životní filosofii, nové priority a jiné hodnoty“. Za tím účelem bude zejména: Podporovat vzdělání a šíření informací v oblasti integrace cizinců

Podporovat poradenskou činnost

Podporovat aktivity směřující k utváření společnosti respektující individuální občanská práva všech jejích členů bez ohledu na jejich regionální, etnický, kulturní či náboženský původ.

Působit na českou veřejnost směrem k otevřenosti a vstřícnosti vůči imigrantům

Nadace rozvoje občanské společnosti

Nadace podporuje projekty a programy občanských organizací zaměřené zejména na oblasti soudní a zdravotní, ochranu spotřebitele, lidských práv a menšin, péče o životní prostředí, rozvoje kulturního a společenského života obcí, měst a regionů. Nadace zároveň podporuje informační a vzdělávací aktivity potřebné pro práci těchto občanských iniciativ.

ZÁVĚR

V dnešní společnosti se s rasismem a antisemitismem v otevřené formě často setkáváme, neboť formálně každý ví, že je považován za nelegální. Předsudky ale zůstávají hluboce zakořeněny. K šíření zloby a nenávisti jsou navíc využívány i hromadné sdělovací prostředky, internet a sociální sítě. Ani rasistické facebookové skupiny již nejsou výjimkou. Tato skutečnost by se neměla podceňovat, vždyť i k politickému převratu v Tunisu výrazně napomohla komunikace právě přes sociální síť Facebook. Za hlavní původce rasistických projevů ve společnosti bývají označováni pravicoví extremisté, kteří se k rasistické ideologii hlásí otevřeně. Neonacisté a neofašisté se vracejí na veřejná prostranství, hrdě pochodují městy a populistickými hesly získávají nové sympatizanty, zejména z řad mladé generace. Prezентují se jako jejich spása, jediní, kteří chtějí řešit problematickou situaci občanů žijících v místech s velkou koncentrací Romů. Ve skutečnosti se nejedná jen o střety neonacistů a neofašistů s Romy, latentně-konfliktní vztah k cizincům má velká část populace. Navíc nové technologie jako internet a další sociální sítě umožňují šířit masově a anonymě ideologickou, náboženskou nenávist a xenofobii bez právního postihu. Ekonomická krize situaci zhoršuje, sociální napětí a občanská nespokojenost ve společnosti narůstá. Jak se již ukázalo, projekt „Multikulturní Evropy“ podle představ EU se neprosadil a dostává se do problémů. Bohužel se nenabízí žádné jednoduché řešení. Líbivé slogany politiků o toleranci a porozumění jsou alibistické a ke zlepšení mezilidských vztahů nevedou. Jistě je velmi důležité mít kvalitní legislativní rámec, avšak ucelený program na potírání diskriminace by měl obsahovat zejména i preventivní opatření. Dlouhodobá nezaměstnanost, znesnadnění přístupu k práci a následná rezignace je často příčinou nepříznivého sociálního postavení okrajových skupin obyvatelstva a náchylnost k přímočarým a rychlým řešením. Vytváříme stále nové právní normy, zvyšujeme represí a spoléháme na polici. Svůj úkol by zde měla, ale plnit i promyšlená veřejná správa. Problematika není záležitostí posledních let, proto by se zkušenosti policie, městských a obecních orgánů měly v praxi lépe využít. Žádné smysluplné vrchnostenské řešení se nenabízí, ztroskotalo i snížení věkové hranice pro trestní odpovědnost. O konfliktním vztahu mezi romským etnikem

a majoritní společností svědčí mimo jiné často používaný (dokonce i v médiích) pojem „nepří-způsobiví občané“. K řešení situace je třeba přistoupit aktivně, první náznaky konstruktivních opatření se již objevily v oblasti sociálních podpor, kde je výplata vázána na docházku dětí do školy. Tradiční a letitý přístup mnoha Romů ke vzdělání se nezmění během několika let. Za úvahu by stála změna v přístupu v komunikaci a masovější prezentaci pozitivních zkušeností z dobrého soužití mezi majoritou a minoritami v naší demokratické společnosti.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. DANICS, Š., KAMÍN, T. *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. 2. rozšířené vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2008. 154 s. ISBN 978-80-7251-286-2
2. FIALA, P. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998. 303 s. ISBN 80-210-1798-8
3. FREDRICKSON, B., M. *Rasismus – stručná historie*. Přel. V. Matysová. 1.vyd. Brno: Jiří Buchal B/B Art, 2003. 157 s. ISBN 80-7341-124-5
4. GREGOROVIČ, M. *Kapitoly o českém fašismu*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995, 187 s. ISBN 80-7106-100-X
5. HEITLINGEROVÁ, A. *Ve stínu holocaustu a komunismu*. 1.vyd. Praha: G plus G, 2007. 234 s. ISBN 978-80-86103-97-6
6. HILBERG, R. *Pachatelé, oběti, diváci*. Přel. M. Troševa 1.vyd. Praha : Argo, 2002. 298 s. ISBN 80-7203-472-3
7. HORNÍK, J. *Proč Holocaust*. 1.vyd. Praha : Rybka Publishers, 2009. 454s. ISBN 978-8087067-75-8
8. KALVACH, Z. *Antisemitismus jako definice nenávisti*. Mezinárodní politika, 2004, roč. 28, č. 10, s. 6-8
9. KAMÍN, T., MACHALOVÁ, T. *Kritika rasy a rasismu*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2003, 173 s. ISBN 80-210-3275-8
10. MACIONIS, J., et al. *Seeing ourselves: classic, contemporary, and cross-cultural readings in sociology*. 7th ed. Upper Saddle River, N. J. : Prentice Hall. 2006, 529 s. ISBN 0-13-220491-6
11. MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1.vyd. Nakladatelství Barrister & Principal, 2003. 655 s. ISBN 80-86598-45-4

12. NEČAS, C. *Romové v České republice včera a dnes*. 4. doplněné vyd. Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci, 1999. 122 s. ISBN 80-7067-952-2
13. POJAR, M. *Židé a muslimové: nesnadné soužití*. Mezinárodní politika, 2004, roč. 28, č. 10, 9-12 s.
14. RUCKER, L. *Stalin, Izrael a Židé*. Přel. V. Čadský. 1.vyd. Praha : Rybka Publishers, 2001. 313 s. ISBN 80-86182-53-3
15. ŠMAUSOVÁ, G. „Rasa“ jako rasistická konstrukce“ Sociologický časopis, 1999. Č. 4. 433-446 s.

Elektronické zdroje

1. *Amnesty International ČR*. [on-line]. Dostupný na WWW: <<http://www.amnesty.cz/vyhledavani?query=rasismus&search=Hledat>>
2. ČEJKA, Marek *Islamofobie* [on-line]. Evropské město [cit. 1. září 2010]. Dostupný na WWW : <http://www.evropskemesto.cz/cms/index.php?option=com_content&task=view&id=358&Itemid=32>
3. DOBROVOLNÁ, Eva. *Evropský soud rozhodl o porušování práva na vzdělání*. [on-line]. ECCONETT. [cit. 16. září 2010]. Dostupný na WWW: <<http://zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?x=2057002>>
4. *Equal education for Roma children should be guaranteed*. [on-line]. Council of europe. [cit. 21. listopadu 2010]. Dostupný na WWW: <http://www.coe.int/t/commissioner/News/2010/101122CzechRepublic_en.asp>
5. HÁJEK, Adam. *Pálení Koránu je sen verbířů z Al-Kajdy, varoval Obama floridského pastora* [on-line] iDNES.cz [cit. 5. prosince 2010]. Dostupný na WWW: < http://zpravy.idnes.cz/paleni-koranu-je-sen-verbiru-z-al-kajdy-varoval-obama-floridskeho-pastora-11d-/zahranicni.asp?c=A100909_135201_zahranicni_aha>
6. *Homofobie | LGBT | poradna práva*. [on-line]. Poradna pro občanství, občanská a lidská práva. [cit. 4. září 2010]. Dostupný na WWW: < <http://lgbt.poradna-prava.cz/homofobie.html>>
7. KALIBOVÁ, Klára. *Neonacismus a radikální nacionalismus*. [on-line]. In Český Helsinský výbor. [cit. 1. prosince 2010]. Dostupný na WWW: <<http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2009042101%22>>

8. *Kdo jsme - Sdružení pro integraci a migraci*. [on-line] Poradna pro uprchlíky [cit. 21. listopadu 2010]. Dostupný na WWW: < <http://www.uprchlici.cz/cs/onas/kdo-jsme.html> >
9. *Klause zaskočila výše trestů pro vítkovské žháře* [on-line]. Novinky.cz., [cit. 26. listopadu 2010]. Dostupný na WWW: < <http://www.novinky.cz/domaci/214646-klause-zaskocila-vyse-trestu-pro-vitkovske-zhare.html> >
10. *Ma den pes! | Poradenská linka pro oběti diskriminace*. [on-line]. Český Helsinský výbor. [cit. 11. října 2010]. Dostupný na WWW: < <http://madenpes.cz/> >
11. *Mezinárodní den boje proti homofobii: 17 květen*. [on-line]. Informační kancelář EP. [cit. 2. září 2010]. Dostupný na WWW: < <http://www.evropsky-parlament.cz/view/cs/press-release/pr-2008/pr-2008-May/pr-2008-May-9.html> >
12. Nadace rozvoje občanské společnosti. [on-line]. NROS. Dostupný na WWW: < http://www.nros.cz/o_nadaci >
13. *Nejvyšší správní soud rozpustil Dělnickou stranu*. [on-line]. Novinky.cz: [cit. 24. listopadu 2010]. Dostupný na WWW: < <http://www.novinky.cz/domaci/192375-nejvyssi-spravni-soud-rozpustil-delnickou-stranu.html> >
14. *Poradenství a antidiskriminační servis*. [on-line]. IQ Roma servis. Dostupný na WWW: < <http://www.iqrs.cz/search.php?rsvelikost=sab&rstext=all-phpRS-all&rstema=191> >
15. *Poradna práva* [on-line]. Poradna pro občanství, občanská a lidská práva. [cit. 4. září 2010]. Dostupný na WWW: < <http://www.poradna-prava.cz/> >
16. Programový dokument Programu sociální integrace společnosti Člověk v tísni. [on-line]. Dostupný na WWW: < <http://www.clovekvtisni.cz/download/pdf/50.pdf> >
17. *První červen je Mezinárodním dnem dětí. "I romských?" ptá se Liga lidských práv* [on-line]. ECONNECT. [cit. 25. října 2010]. Dostupný na WWW: < <http://zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?x=2008890> >
18. *Romští žáci doplácí na segregaci ve vzdělání*. [on-line]. Amnesty International ČR. [cit. 4. září 2010]. Dostupný na WWW: < <http://www.amnesty.cz/news/article.php?id=587> >
19. SÁŇKA, Vladimír. In *Ministr se omluvil za prasečí hlavu na mešitě*. [on-line] Lidovky.cz [cit. 12. listopadu 2010]. Dostupný na WWW: < http://www.lidovky.cz/ministr-se-omluvil-za-praseci-hlavu-na-mesite-fa5-/ln_domov.asp?c=A090319_093613_ln_domov_val >
20. *Skutková věta obžaloby v kauze žhářského útoku ve Vítkově* [on-line]. Novinky.cz., [cit. 12. listopadu 2010]. Dostupný na WWW: < <http://www.novinky.cz/specialy/dokumenty/199841-dokument-skutkova-veta-obzaloby-v-kauze-zharskeho-utoku-ve-vitkove.html> >

21. Stanovy občanského sdružení Centrum pro integraci cizinců [on-line]. Dostupný na WWW:
<<http://www.cicpraha.org/images/dokumenty/ostatni/old/stanovy.pdf>>
22. ŠTEFAN, Petr. *Švédský premiér se prohlásil vítězem voleb, bodovala i krajní pravice* [on-line]. iDNES.cz [cit. 22. listopadu 2010]. Dostupný na WWW:
<http://zpravy.idnes.cz/svedsky-premier-se-prohlasil-vitezem-voleb-bodovala-i-krajni-pravice-12i-/zahranicni.asp?c=A100919_083340_zahranicni_spi>
23. GIGLIOTTI, S., LANG, B. *The Holocaust*. [on-line]. A reader. [cit. 7. března 2011]. Dostupný na WWW:
<<http://books.google.cz/books?id=73Xb7WFtpZgC&printsec=frontcover&dq=gigliotti+the+holocaust&source=bl&ots=ZZxYeyDyGf&sig=XFIBFugE6S5amQKDzdXIHtH37RU&hl=cs#v=onepage&q&f=false>>
24. *The voice of the anti-racist movement in Europe*. ENAR. [on-line]. ENAR Dostupný na WWW: < <http://www.enar-eu.org/>>
25. *Za brutální rasistické napadení chlapce dostal 16letý Rom maximální trest - 10 let* [on-line]. Novinky.cz [cit. 1. prosince 2010]. Dostupný na WWW:
<<http://www.novinky.cz/krimi/217819-za-brutalni-rasisticke-napadeni-chlapce-dostal-16lety-rom-maximalni-trest-10-let.html>>

Legislativní dokumenty

1. Česko. Zákon č. 198/2009 Sb. ze dne 23. dubna 2008, o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací, In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 58, Dostupný na WWW:
<<http://www.ochrance.cz/diskriminace/antidiskriminacni-zakon/>>

